

PŘÍLOHA 1. PŘEHLED VYBRANÝCH TESTŮ A JEJICH TESTOVÝCH POLOŽEK ZADÁVANÝCH V PRŮBĚHU STUDIE I, II A III.

Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech

Přehled testových položek:

Modelové slovo	Výzvoová dvojice pseudoslov	
SOVA	dušky	satel
	stapy	průmek
MYŠ	máč	kut
	vrák	mles
LAMPA	litek	zetín
	spáňer	lvůny
TAŠKA	hučně	toumly
	tříze	plačiň
KRÁVA	máleš	kočík
	klesnit	špumík
BRÝLE	dopuk	bilce
	blokuň	kníče
DŮM	duf	mel
	zmík	dvél
ČÁP	ruf	čen
	člín	zráp
FÉN	lec	fot
	fsot	trač
ŠÁLA	šofu	goča
	čreno	švite
RUKA	týlpo	růška
	rvéla	vdína
PILA	pelo	jule
	hrouna	ptíny

Izolace počáteční hlásky v pseudoslovech

Přehled testových položek:

Blok 1: dul, zik, moch, sur, fip, šon, kin, lec, bák, jul, týr, hom, niš, chaň, rat, čuf, tíl, nep, říc, gach, d'ás, cok, žun, pač, víl.

Blok 2: daš, zom, mél, zit, fůt, šet, pik, ruf, táč, kep, laj, bél, čen, řák, d'och, řap, gín, nym, jaš, chýp, ňop, vaj, hem, cach, těs.

Test rozpoznávání písmen

Pořadí administrace jednotlivých písmen:

A, C, M, Ď, K, E, Š, Ř, Y, B, Č, U, F, I, D, V, Z, J, Ž, O, X, P, CH, S, N, W, H, T, Ň, Ě, L, R, G, Q.

Ukázka kartičky s písmenem v Testu rozpoznávání písmen

A

Ukázka instrukce pro administraci rozpoznávání písmen v odloženém posttestu.

Zahrajeme si takovou hru s písmenky. Mám tu pro tebe spoustu písmenek, tolik, kolik jich známe, a rád/a bych zjistil/a, jestli některá z nich dokážeš poznat. Nemusíš je znát všechna, to je moc těžké a budeš se je teprve učit ve škole. My jen zkusíme najít nějaké písmenko, které třeba znáš. Nejdřív ti ukážu písmenko abecedy, chci, aby ses na něj podíval/a a řekl/a mi, co to je za písmenko, jaký dělá to písmenko zvuk. Potom bych chtěl/a, abys mi řekl/a, jak se toto písmenko jmenuje, jak se mu říká. Tak tady je kartička s jedním písmenkem. [Vezměte do ruky kartu se **samohláskou** – písmenem A.] Víš, jaký zvuk to písmenko dělá? Je to _____. Když odpoví správně: Výborně, jde ti to dobře. Potom se zeptejte: A jak myslíš, že se tomu písmenku říká, jak se jmenuje?

Když odpoví chybně: Dobře, skoro ses trefil, ale... Vyslovte správný zvuk /jméno, požádejte dítě, aby to zopakovalo.

Dějte dítěti ještě jeden příklad na **souhlásku**. Zkusíme si ještě jedno písmenko, ano? [Vezměte do ruky kartu s písmenem – souhláskou – na které začíná jeho jméno nebo příjmení.] Víš, jaký zvuk to písmenko dělá? Je to _____ a jeho jméno je _____, jako když říkáme abecedu.

Test psaní písmen

Pořadí administrace jednotlivých písmen:

A, C, M, Ď, K, Š, Ř, Y (tvrdé y), B, Č, U, I (měkké i), D, V, Z, J, Ž, O, X, P, CH, S, N, W, H, T, Ň, Ě, L, R, G, Q

Ukázka instrukce pro administraci úlohy psaní písmen:

Zkusíme si napsat nějaká písmenka. Nejdřív ti řeknu zvuk, který to písmenko dělá, a ty ho zkusíš napsat na tenhle papír. [Dáme před dítě připravený linkovaný papír a tužku.] Nejdřív ti ukážu, co tím myslím. Znáš třeba Harryho Pottera? Jeho křestní jméno je **Harry**. Jeho jméno začíná na **H**. Tenhle zvuk, který je na začátku jeho jména, se píše takhle _____. [Napište **H** na zvláštní papír.]

Ted' si to zkusíme spolu. Ty se jmenuješ _____ [nechte dítě, aby řeklo své jméno]. Tvoje jméno začíná na _____ [řekněte první hlásku jména dítěte]. Víš, jak se píše tenhle zvuk, který je na začátku tvého jména? [Vyzvěte dítě, aby zkusilo napsat první písmeno svého jména. Pokud ho zapíše správně, pochvalte ho.]

Ortografické povědomí

Cilová slova a distraktory v Testu ortografického povědomí

pseudoslovo	distraktor	pseudoslovo	distraktor	pseudoslovo	distraktor
CE	C5	MYSPEŤ	4YSPE5	TÝR	TŇR
NOL	N!L	PEJSET	7EJ6E2	SMŮJA	SMCJA*
SOTY	S7TY	TOUBA	TO?BA	PUHÉDKU	PUHŠDKU
MLÁKO	M:A?O	PRONC	9R8NC	CHNÍT	CHNŽT
KLÍS	!L:S	ŠPATEK	Š?A:E!	DĚKEČUK	DUKEHUK
				LUSTANIŠ	LUSTANIP

*ve slově SMCJA je při zadávání úlohy kroužek nad písmenem C, ve slově DUKEHUK je háček nad U a H, ve slově LUSTANIP je háček nad P.

Ukázka instrukce z Testu ortografického povědomí:

Ted' si spolu zahrajeme takovou hru se slovíčky. Budou to ale velmi zvláštní slova, dalo by se říci, že začarovaná. Vysvětlím ti, jak se ta hra hraje... Podívej se třeba tady na tato dvě slova. Jedno z nich [ukážte na správně napsané pseudoslovo] je napsané správně. Tak by ho třeba napsala paní učitelka nebo by takto mohlo být napsané v knížce. Druhé z těch slov je začarované [ukážte], je napsané nesprávně a je těmi kouzly úplně popletené...

Test čtení slov

Ukázka slov z Testu rychlého čtení (slova v úloze jsou řazena vzestupně dle své narůstající délky a náročnosti)

i, u... za, na... až... dát... pod... sto... tři... aby... tvůj... proč... zdát

(Kompletní obsah testu je k dispozici v původní publikaci Caravolas, Volín 2005)

Test čtení celých slov (Spojování obrázků a slov)

Ukázka instrukce k Testu spojování obrázků a slov:

Ted' budeme spolu hledat slova, která patří k obrázkům, co mám v této knížce. Ukážu ti, jak se ta hra hraje... Podívej, tady na tom obrázku je PES. Které z těchto slov podle tebe říká slovo PES? [Ukazujte na každé slovo vedle obrázku a přečtěte je.] Je to LES, PES, KOST, nebo VANA?

Požádejte dítě, aby ukázalo na slovo, o kterém si myslí, že patří k obrázku psa. Když ukáže na slovo PES, řekněte: *Výborně, toto slovo říká PES, uděláme u něj tedy značku – takovouhle fajku, podívej [ukazte dítěti na kousku papíru, jak se dělá fajka]. Můžeš tu fajku pod slovo PES udělat sám/sama...*

	les	pes	kost	vana
--	-----	-----	------	------

Test izolace hlásek v pseudoslovech – koncový foném v čase E4.

Položky použité v rámci 4. etapy sběru dat (E4) a v rámci analýzy věcné významnosti ve Studii III;

Blok 1: hům, lus, táp, mik, šof,sot, zal, duš

Blok 2: láč, ter, jét', čen, zoj, kech,díc, ňoř

PŘÍLOHA 2. TRÉNINKOVÉ PROGRAMY PRO SKUPINU S TRÉNINKEM FONÉMŮ A TRÉNINKEM PÍSMEN

Trénink fonematického povědomí

(pro potřeby grantového projektu GA ČR Trénink fonematického povědomí a znalosti písmen – jejich vývojová souvislost a vliv na rozvoj počáteční gramotnosti)

Příručka pro implementaci programu

I.	Lekce 1: Úvodní setkání: pozvání do Krajiny slov a hlásek	6
I.	Lekce 2 : Uvedení do představy začátek, konec a středová část slova	7
I.	Lekce 3 : Porozumění pojmu začátek, konec a prostřední část slova s použitím žetonků	9
II.	Lekce 4 : Slabika a identifikace slabik	10
III.	Lekce 5 :Dělení slov na slabiky, slabikové schéma slabik	11
II.	Lekce 6 : Dělení slov na slabiky a slabikové schéma slabik – procvičení	12
III.	Lekce 7 : Představa o krátké a dlouhé slabice	13
II.	Lekce 8 : Procvičení: tvorba slabikových schémat – krátké a dlouhé slabiky	14
III.	Lekce 9 : Vymýšlení slov podle slabikových schémat	14
II.	Lekce 10 : Rozpoznávání podobných slabik	15
III.	Lekce 11 : Krajina slov a Hláskový les	16
III.	Lekce 12 : Hlásulka S	17
III.	Lekce 13 : Hlásulka L a D	18
III.	Lekce 14 : Hlásulka M a T	19
III.	Lekce 15 : Procvičení Hlásulek L, D, M, T, S	20
	Lekce 16–18 : Testy v polovině tréninku	20
III.	Lekce 19 : Hlásulky K a Š	20
III.	Lekce 20 : Hlásulky P a Ž	21
III.	Lekce 21 : Procvičení Hlásulek P, Ž, Š, K	22
III.	Lekce 22 : Hlásulky Z, R a B	22
III.	Lekce 23 : Hlásulky Č, V, J	23
III.	Lekce 24 : Procvičení – různé Hlásulky a Hlásulky Č, V, R, J	23
III.	Lekce 25 : Hlásulky N, F	24
III.	Lekce 26 : Hlásulky C a CH	25
III.	Lekce 27 : Hlásulky H a G a procvičení předchozích Hlásulek	25
III.	Lekce 28 : Hlásulky Ď, ť a Ň	25
III.	Lekce 29 : Procvičení různých Hlásulek	26
III.	Lekce 30 : Identifikace počáteční hlásky ve slově 1	26
III.	Lekce 31 : Identifikace počáteční hlásky ve slově 2	27
III.	Lekce 32 : Procvičování identifikace počáteční hlásky ve slově	28
III.	Lekce 33–34 : Opakování identifikace počáteční hlásky ve slově	29
III.	Lekce 35 : Rozloučení s Krajinou slov	31

Přímá řeč k dětem je vždy značena kurzívou. Obrázky nejsou součástí popisu.

Při zpracování tohoto materiálu jsme se inspirovali programem *V krajině hlásek a slov* (Mikulajová, Dostálová 2004), konkrétně byly do programu převzaty a pro potřeby mladších dětí modifikovány úlohy z lekcí 1–6 (str. 17–29).

Programem *Sound Linkage* byly inspirovány úlohy lekce 2 a 3 (Hatcher 2000, activity 1–3, str. 38–39).

I. Lekce 1: Úvodní setkání: pozvání do Krajiny slov a hlásek

Pomůcky: obrázek 1, kartička TICHŮ

1a.

Ahoj, děti.

Zvu vás do Krajiny slov a hlásek. Je to nádherné místo, kam si teď spolu budeme chodit nějaký čas hrát.

Slyšel už někdo z vás o Krajině slov?

Mám tu jeden obrázek, na kterém je trochu vidět, kdo v té krajině bydlí... V Krajině slov je spousta slov, některá jsou veselá, jiná hravá, některé něžná nebo moudrá, ale některá umí být i zlá nebo škaredá. A představte si, že každý z nás do této krajiny může vstoupit.

Mám tu obrázek, na kterém je vidět, jak to v Krajině slov vypadá [obr. 1 – prohlížení obrázku a povídání o tom, kdo v krajině žije: Panáčci „zubatí“ pro zlá slova, Panáčci veselí pro slova milá, tvorečci s křídélky].

Slibte dětem, že se s tvory, kteří v krajině žijí, postupně seznámí.

Do Krajiny slov můžeme vstoupit, když umíme slova přivolat. Třeba moudrá, slušná nebo milá slova přivoláváme všichni rádi a rádi je slyšíme. Znáte taková slova?

Nechte děti vymýšlet příklady.

V Krajině slov také ale žijí nebezpečná nebo zlá slova, která nikdo z nás určitě přivolávat nechce. Třeba mohu někomu říci „ty jsi ale hlupák“ a tím mu mohu ublížit. Víme, že tahle nebezpečná slova nemají ráda ticho. Takže když dokážeme být potichu a chováme se hezky, zlá slova k nám nepřicházejí. Také vím, že ti malí tvorečci s křídélky přicházejí spíše, když je ticho... Myslíte, že dokážeme být potichu a nebudit ta zlá slova? Když to dokážeme, můžeme vstoupit společně do Krajiny slov a poznat její obyvatele...

Vždy, když budu potřebovat, abyste byli potichu, nebo když u nás bude moc hluku, budu mít po ruce tuto kartičku [kartička TICHŮ].

Pojďme si zkusit vymýšlet slova, která v této Krajině slov bydlí. Třeba zkusíme přivolat slova:

milá...

slušná...

tajemná...

radostná...

Nechte děti říkat příklady, které je napadnou. Pokud si myslíte, že příklad moc neodpovídá zadání, neopravujte děti slovy „ne, to není ono“, ale spíše řekněte něco na způsob „možná, ale asi mi připadá, že to bude spíše slovo moudré...“.
Hlídejte, aby každé dítě něco řeklo.

1b.

Pojďme se podívat, kdo v Krajině slov bydlí.

Víme už, že v krajině jsou milá a slušná slova [panáčci vpravo dole s puntíkatými čepičkami].

Pak také víme, že v krajině jsou slova zlá a neslušná [panáčci vlevo na obrázku co dělají hluk a cení zuby].

Další obyvatelé Krajiny slov, se kterými se postupně seznámíme, jsou pan Slabika a pan Délka [s paličkou] a hlavně Hlásulky. Můžeme si je prohlédnout na obrázku. Pan Slabika umí čarovat se slovy a spolu s panem Délkou nás naučí dělit slova na slabiky. Hlásulky jsou malí polétaví tvorečci, kteří mají rádi určité zvuky z naší řeči, říkáme jim hlásky. Každá Hlásulka má ráda jen jeden zvuk, jednu hlásku. Později se s nimi také seznámíme...

Děti spolu s učitelem tvoří podle svých představ nákres vlastní Krajiny slov – **velký formát (např. A0) papíru**– a pokusí se tam samy nějak ztvárnit její obyvatele. Učitel také může ze svého papíru jednotlivé postavičky vystříhat a na papír je spolu s dětmi nalepit. Děti krajinu vybarví a mohou tam umístit/namalovat sebe. Pokud zbývá čas, mohou děti vybarvit i svoji krajinu z pracovního listu; také si ji mohou vzít k vybarvení domů.

I. Lekce 2 : Uvedení do představy začátek, konec a středová část slova

Pomůcky: obrázek 2 – vlak a lidé na zastávce

Dnes si ukážeme, jak můžeme slova popisovat a z čeho se slova skládají. Naučíme se, jak poznáme začátek nebo konce slova a jak poznáme, co je uprostřed slova.

2a.

Podívejte se na tento obrázek [obr. 2] a řekněte mi:

Kde je začátek vlaku?

Kde myslíte, že je konec vlaku?

A kde je prostředek vlaku? apod.

Ještě se spolu podíváme na další obrázek – ten dole. Vidíme, že na obrázku jsou lidé, kteří asi čekají na autobus. Stojí ve frontě.

Zkuste mi ukázat, kdo stojí na začátku fronty.

Kdo stojí na konci fronty?

A kdo stojí uprostřed?

Ujistěte se, zda všechny děti rozumí pojmu začátek, konec a střed a dokážou ukázat začátek, střed nebo konec nějakého jevu na obrázku. Lze použít i jiné části obrázku 2, kde je kolona aut na světelné křižovatce nebo řada domů v ulici, a klást ke kresbám různé další otázky:

Kdo je na začátku kolony aut? Kdo stojí na začátku fronty na autobus? Který dům je na konci ulice? Který dům je uprostřed ulice? apod.

Totéž lze procvičit i na jevech nebo objektech ve vaší třídě (židle, umyvadla, knihy...).

2b.

Jakmile jste procvičili pojmy začátek, konec a střed na reálných objektech, přejděte k představení těchto pojmů na slovech. Dětem řekněte, že poté, co si procvičily poznávání začátku, konce a prostřední části na věcech, budou teď totéž zkoušet se slovy.

Místo prohlížení obrázků teď budeme přivolávat slova z Krajiny slov [karta TICHŮ bude třeba] a poslouchat pozorně, abychom také poznali, která slova jsou v řeči na začátku, na konci nebo uprostřed.

Vyberte si jednoho žáka a vyzvěte ho, ať řekne, jak se jmenuje:

Ty jsi...[jméno]

Řekni mi jména dvou svých kamarádů.

Tak, a teď ti řeknu tato tři jména. Ty zkus říci, které jméno je na začátku, které na konci a které uprostřed...

Procvičujte tuto hru s ostatními dětmi. Použijte stejná jména a obměňujte jejich pořadí. Ptejte se různým způsobem různých dětí: *Já ti teď řeknu stejná jména a ty mi řekni, kdo je uprostřed... A kdo je na začátku?* Použijte třeba nová slova, jména kamarádů dalšího dítěte, ale procvičujte tak dlouho, dokud všechny děti neporozumí a dobře nepoznají začátek, konec a střed.

Na závěr této části procvičte úkol s novými sadami slov tak, aby všechny děti mohly poznat začátek, konec a prostřední část. Použijte například různé kategorie: barvy, zvířata, nápoje, hračky... Úkolem dětí je říci, které slovo je ve vašem výčtu na určité pozici. Např.

Začátek: **červená** – zelená – bílá

Konec: červená – zelená – **bílá**

Uprostřed: červená – **zelená** – bílá

Procvičujte, jak dlouho je třeba, aby děti pojmy v příkladech se slovy pochopily. Pokud představa selhává, můžete dětem nakreslit např. stonožku, která bude mít na začátku hlavu, na konci ocásek a uprostřed třeba batůžek, a znovu pojmy zakotvit. Můžete se také vracet k obrázku 2.

2c.

Produkce počáteční, koncové a středové části věty.

Aplikujte pojem začátku, konce a prostřední části na věty. Řekněte:

Ted' vám budu říkat různá slova. Vaším úkolem bude vždy ze všech těch slov říkat – opakovat – jen některá. Jen taková, která jsou třeba na začátku, uprostřed nebo na konci. Zkusíme si to. Já řeknu třeba:

Já jsem... [jméno nějakého dítěte].

Vy mi teď řekněte, které slovo je v této větě na začátku.

Které slovo jen na konci?

Které slovo je uprostřed?

...

Výborně, teď budu říkat různé věty a vy mi budete říkat, která slova jsou na jakém místě. Třeba:

Dnes je... [den v týdnu]. ... Které slovo je na začátku této věty? Co je na konci?

Mám se dobře. ... Které slovo je uprostřed této věty?

Je krásný den.

Ve třídě jsou děti.

Dnes je krásně. apod.

Minimálně jedna věta pro každé dítě – každé dítě určí jednou začátek, konec i prostřední část.

I. Lekce 3 : Porozumění pojmu začátek, konec a prostřední část slova s použitím žetonků

Pomůcky: sada 6 žetonků, karta s rámečkem – 3 sady (do dvojice)

V úvodu lekce krátce připomeňte, co jste dělali minule, a zeptejte se dětí, zda si pamatují, jak se pozná, které slovo je ve větě na začátku, na konci nebo uprostřed. Nabídněte dětem věty, např. *Dnes je* [den v týdnu]. *Jmenuji se* [jméno] apod., a nechte děti odpovědět na všechny tři případy pozice – důležité je, aby každé dítě mohlo určit každou pozici. Pokud jste nestihli celou náplň předchozí lekce, můžete s ní pokračovat i na začátku této lekce.

Pak přejděte k nové aktivitě.

Dnes se naučíme, jak si můžeme slova, která říkáme, znázorňovat. Víte, že slova z Krajiny slov si musíme přivolávat a ona se pak rozplynou. Ale existuje způsob, jak můžeme slova zachytit, jak je můžeme znázornit, abychom si s nimi mohli hrát. My se naučíme znázorňovat slova pomocí žetonků – ukažte žetonky a připravte rámeček se šesti okénky.

Vyzvěte děti, aby zkusily říci nějakou krátkou větu. Pokud se to nedaří, nabídněte větu vy: např. *Já jsem* [jméno]. *Dnes svítí slunce. Dnes prší. Bude oběd/svačina.* apod.

Vysvětlete dětem, že chcete, aby větu zopakovaly a za každé slovo ve větě vzaly žeton a umístily ho do „domečku“ – rámečku se 6 okénky. V domečku pak mohou slova bydlet.

Vysvětlete, že domečky pro věty mohou být různě dlouhé, mít různé počty okének, protože různé věty jsou různě dlouhé. Pak předved'te příklad. *Třeba když řeknu „Prší“, je to věta, která má jen jedno slovo, a tak bude bydlet jen v jednom okénku. Když řeknu „Svítí slunce“, bude věta bydlet ve dvou okénkách domečku... Názorně předved'te pomocí žetonků a procvičte s dalšími větami (se 3, 4, 5 a 6 slovy), aby děti viděly příklady různě dlouhých vět. Pokud je to možné, zapojte děti do hry, aby postupně zaplňovaly domeček spolu s vámi. Dejte dětem i další dvě mřížky (domeček), aby mohly procvičovat samostatně ve dvojici.*

Pak říkejte různé věty a děti budou skládat žetonky podle počtu slov ve větách:

_Pomoz mi.

Auto jede.

Bude pršet.

_Toník zavolal maminku.

Řidič řídí autobus.

Auto jede rychle.

_Dnes jedeme na výlet.

Na oběd bude řízek.

_Zítřejší přijde děda a babička.

Zítřejší pojedeme na návštěvu za tetou. apod.

Věty můžete také vymýšlet sami a dětem je nabízet k procvičení. Nechte děti zaplňovat ve dvojici domeček a jejich práci kontrolujte, případně ukazujte, jak má být domeček zaplněný. Pokud mají děti problémy a chybují, je lepší pracovat s jedním domečkem, ukazovat řešení s žetonky před všemi dětmi a postupně je všechny nechat, aby si hru vyzkoušely.

Na konci hodiny zopakujte, co se děti naučily:

Slova bydlí ve větvích a my dokážeme poznat, kolik slov věty mají. Umíme slova zabydlet v domečku – tedy znázornit pomocí žetonků. Umíme je spočítat? [není důležité!]

Domeček pro slova si mohou děti přikreslit na obrázek s Krajinou slov.

II. Lekce 4 : Slabika a identifikace slabik

Pomůcky: obrázek 3 – pan Slabika a jeho pomocník pan Délka, obrázek 4 – hřiště

Dnes se společně podíváme do Krajiny slov a seznámíme se s panem Slabikou. Už jsme o něm něco málo slyšeli, víme, že bydlí v Krajině slov... Pojďte se podívat na obrázek, kde je pan Slabika namalovaný a kde je také jeho pomocník pan Délka, se kterým se seznámíme ještě později. [Ukažte dětem obrázek pana Slabiky.] Pan Slabika nám ukáže, jak se slova dají dělit na slabiky. Slabiky jsou taková trochu očarovaná slova. Každé slovo můžeme očarovat tak, aby mělo slabiku. To se právě s panem Slabikou naučíme.

4a.

Vyberte jedno slovo, na kterém ukážete, co je slabika. Když říkáte slovo, zároveň tleskněte: *Tak třeba slovo „pes“ má podle pana Slabiky jednu slabiku – jednou jsme tleskli – „pes“ [tleskněte], slyšíte? „Pes.“ A teď jiné slovo, třeba slovo „pila“ má dvě slabiky, poslouchajte: „pi-la“ [tleskněte], „pi-la“ má dvě slabiky.*

Vyzvěte děti, aby si vzaly obrázek 4, kde je nakreslené hřiště. *Předvedeme si, jak se dělí slova na slabiky, jak to lidé umí. Podívejte se na obrázek, na kterém je hřiště. Je to hřiště v Krajině slov, kam si chodí často hrát pan Slabika. Když budou všichni diváci hráčům fandit a volat „na-ši, na-ši...“, naučí se u toho dělit slova na slabiky. Zkuste si to...*

Nechte děti skandovat slovo „naši“ nebo postupně i jiné, které znají ze hry/zápasu (je-du, do-to-ho...), a nechte je ke skandování tleskat. Požádejte děti, aby každý z nich nahlas sám skandoval – aby bylo vidět, že slova správně dělí. Vždy je pochvalte, i když třeba slova nedělí na slabiky úplně správně, děti postupně princip objeví. Pouze nabízejte model – tedy zopakujte po dětech skandování sami.

4b.

Vyzkoušíme si dnes ještě, jak se mohou také slabiky kreslit. Místo tleskání můžeme ukazovat panu Slabikovi, že umíme dělit slova na slabiky pomocí kreslení obloučků. U obrázku 4 upozorníte děti na obloučky, které nakreslil pan Slabika (obr. 4 dole). Nabízejte různá slova, která odpovídají slabikovému schématu, a nechte děti kreslit obloučky do vzduchu (místo tleskání). Pak dejte dětem tužku a papír, aby mohly zkusit malovat obloučky slabik na papír. Dbejte na to, aby všechny děti zvládly obloučky malovat ve vzduchu i na papíře. Aktivitu procvičujte se všemi dětmi.

Zásobárna slov:

Jednoslabičná: gól, faul, dres, aut, síť, den, noc, nos, sůl, hůl, kout, sál, les, tón...

Dvouslabičná: brána, hurá, brusle, helma, vítěz, zápas, ucho, oko, máma, děda, cukr, guma, sešit, taška, lampa, kočka, kolo, oko, ucho, ruka, noha, tělo...

Třislabičná: hokejka, chrániče, kluziště, lapačka, diváci, police, sušenka, letadlo, nádraží, letiště, silnice...

Čtyřslabičná: hokejista, vyhráváme, prohráváme, muchomůrka, kamarádi, televize...

Na závěr připomeňte, že se dnes děti naučily dělit slova na slabiky a pan Slabika z nich má velkou radost!

III. Lekce 5 :Dělení slov na slabiky, slabikové schéma slabik

Pomůcky: obrázek 5

Dnes si znovu budeme hrát s panem Slabikou. Procvičíme si, jak se ve slovech hledají slabiky, a zahrajeme si také hru na robota. Zkusíme si i dnes slabiky malovat.

5a.

Hra na robota se hraje tak, že já budu robot (budu předstírat, že jsem robot) a budu rozbitý. Protože jsem rozbitý, umím říkat slova jen zvláštním způsobem – rozdělená na slabiky:

Ro-bot

Je-de

Má-ma

Te-ta

Dě-da

Kyt-ka

O-vo-ce...

Vyslovte několik slov jako robot, pak vyzvěte děti, aby si také zahrály na robota. Každé dítě si vyzkouší robota. Nechte děti, ať si berou slova, která je napadnou, pouze pokud je žádné nenapadá, napovídejte, rozhlížejte se po místnosti a vybírejte předměty, které bude chtít robot označovat.

5b.

Domečky pro slabiky.

Ukážeme si, jak se mohou i slabiky stěhovat do domečků. Stejně jako jsme dokázali zabydlet slova v domečcích, dokážeme zabydlet i slabiky. Když v Krajině slov napíšeme jméno květiny, tak vykvete. Aby nám květy vykvetly, zkusíme pod každou květinku nakreslit její domeček, domeček, kam by se její jméno vešlo. Nejprve si vždy řekneme název květiny. Pak řekneme slovo po slabikách a současně ve vzduchu kreslíme obloučky – Pak obloučky nakreslíme na papír.

Dnes jsme si procvičili, jak se očarovávají slova, aby měla slabiky, a pak jsme se také naučili, jak se slabiky zabydlují ve svých domečcích.

II. Lekce 6 : Dělení slov na slabiky a slabikové schéma slabik – procvičení

Pomůcky: pracovní list/obrázek 6 – ovoce, slabiková schémata s obrázkem maliny

6a.

Dnes si zase budeme hrát se slabikami. Nejprve si vyzkoušíme, jak si pamatujete, co vás pan Slabika naučil. Zkuste mi každý očarovat své jméno tak, aby bylo rozdělené na slabiky (jak by ho řekl ten náš rozbitý robot z minulé hodiny). Každé dítě nechte slabikovat své jméno. Chvalte. Pak je nechte, aby na papír zapsaly schéma svého jména pomocí obloučků. Pokud to někomu nejde, vyzvěte ostatní děti, aby mu pomohly nejprve třeba tleskáním, pak naznačením obloučků ve vzduchu.

6b.

Pozvěte děti do Krajině slov, kde právě zraje ovoce; zvláště je, že v Krajině slov může všechno ovoce zrát najednou. V Krajině slov totiž jakékoliv ovoce dozraje, pokud ho dokážeme rozdělit na slabiky. Takže například rozdělíme-li slovo MALINA na slabiky, dozraje. Ukažte dětem obrázek maliny a nabídněte k němu tři různá schémata (dvou-, tří- a čtyřslabičného slova). Úkolem dětí je vybrat správné schéma. Zeptejte se, kdo by to dokázal, a dobrovolníka požádejte, aby nejprve slovo vyslabikoval a pak se pokusil vyznačit obloučky – schéma slabik – ve vzduchu. Pak vyzvěte dítě, aby vybralo to schéma, o kterém si myslí, že se nejlépe ke slovu malina hodí. Dále nabídněte každému dítěti ještě jiná slova, ke kterým se pokusí najít správné schéma: například kolo, domeček, hodiny, kamarádi, houba, mléko, židle... (obvyklé a snadno představitelné předměty nebo jevy).

Rozdejte dětem pracovní listy z obrázku 6. Každý se pokusí najít správné schéma pro každé slovo na obrázku – spojí schéma s obrázkem.

Děti si mohou obrázky vybarvit. Pokud vidíte, že mají děti se schémata obtíže, v závěru lekce ještě procvičte přiřazování schématu různým slovům.

Na konci lekce dětem zopakujte, že dnes se naučily vybírat pro různá slova z Krajiny slov správná schémata a že pan Slabika by určitě měl radost, jak jim to jde. Pokud chcete, mohou si děti označit nějaké schéma do svého obrázku s Krajinou slov.

III. Lekce 7 : Představa o krátké a dlouhé slabice

Pomůcky – vyplněný pracovní list obr. 6 a obrázek/pracovní list 7

Dnes se seznámíme blíže s kamarádem pana Slabiky, který se jmenuje pan Délka. Pan Délka totiž umí poznat slabiky, kterým říkáme dlouhé, a má je rád; proto se jmenuje pan Délka. Rozdejte dětem pracovní listy z minulé lekce, kde bylo slovo banán. Upozorněte na slovo banán a zeptejte se, jaké schéma děti pro slovo banán vybraly. Najděte toto schéma na kartičce a ukažte ho všem dětem. Ted' vám ukážu, jak pan Délka poznává ty dlouhé slabiky. Kdyby pan Délka slabikoval slovo banán, řekl by „ba-NÁN“ [první slabiku řekněte potichu].

Ukážeme si to také na jiném slově, třeba slovo lízátko. Věděli byste, jak ho vysloví pan Délka? Nechte děti, aby zkusily vyslovit slovo jako pan Délka (MLÉ-KO)

Procvičte určování dlouhé slabiky na dalších slovech:

růže, klavír, kráva, míč, léto apod.

Jakmile si každé dítě může alespoň jednou vyzkoušet, jak pan Délka říká slova, pokračujte další úlohou.

Tak, a ted' si ještě ukážeme, jak své slabiky pan Délka zapisuje. Připomeňte dětem schémata s obloučky, které používaly v minulé lekci (s ovocem). Ukažte dětem kartičky se slabikovými schémata a nechte je vybrat schémata ke slovům, na kterých procvičovaly, jak slova slabikuje pan Délka (flétna, klavír, mléko, tráva, míč, léky...) – použijte stejná slova. Pak si vyberte některé z těchto slov a řekněte, že pan Délka ještě používá pro své dlouhé slabiky jinou značku – obloučky, které ale mají čárku, aby se slabika mohla „natáhnout“. Vyberte správné schéma pro slovo flétna (nebo jiné slovo, které jste si vybrali). Pak požádejte děti, aby se podívaly do svého pracovního listu, kde měly slovo „ba-NÁN“. Děti si zkusí slovo banán vyslovit. Pak je poproste, aby samy protáhly správnou slabiku v slově banán čárkou nad obloučkem. Zeptejte se dětí, jak úlohu vyřešily, a ukažte správné řešení, vysvětlete, proč je správné, pomoci důrazné/hlasité výslovnosti slova ba-NÁN.

Na konci hodiny dětem připomeňte, že se naučily poznat spolu s panem Délkou dlouhou slabiku.

II. Lekce 8 : Procvičení: tvorba slabikových schémat – krátké a dlouhé slabiky

8a.

Na začátku lekce zopakujte, co vás naučil pan Slabika a pan Délka. Vyberte si nějakou říkanku a vyzvěte děti, aby zkusily slova říkanky slabikovat. Pak si děti zkusí slabikovat tak, aby dlouhé slabiky vyslovovaly hlasitě a krátké tišeji. Nejprve předvedte, děti pokračují.

Říkadlo: z vaší třídy, které znáte vy nebo se ho děti nedávno učily.

8b.

Děti si vyberou jméno a to vyslabikují, např. To-máš. Pak zkusí ve svém slově začarovat délku, např. to-MÁŠ; TÓ-maš; A-LÉN-ka, Á-len-ka apod. Naučí se tak mluvit jako „cizinci“ (můžete si s dětmi chvíli povídat, jakou mají zkušenost s posloucháním řeči lidí z jiných zemí).

8c.

Říkáte dětem slova a ony vybírají pro tato slova vhodná schémata z kartiček. Mohou pracovat ve dvojici, tak, aby se mohly případně poradit.

Raketa, hvězda, balón, brýle, čočka, listí, květina, lumpárna, sluničko, žába, peníze, kniha apod.

Hra může pokračovat tak, že schémata rozložíte ve třídě na zem, děti chodí volně po třídě, dokud neřeknete nějaké slovo. Pak k němu hledají vhodné schéma.

Pokud budete mít čas, můžete hrát hru, v níž děti vždy slabikují slova, která jim říkáte, a pokud je ve slově dlouhá slabika, musí se chytit za ucho nebo si dřepnout apod.

Zásoba slov:

děda, strýc, teta, koláč, šátek, místo, bota, hodiny, karamel, čokoláda, omáčka, letadlo, duha, díra, koš, branka, dveře, židle, stolec...

III. Lekce 9 : Vymyšlení slov podle slabikových schémat

9a.

V úvodu hodiny procvičte s dětmi dělení slov na slabiky.

Dnes si zase zahrajeme na robota. Jeden z vás bude rozbitý robot a jeho úkolem bude dělit slova na slabiky. Já vám vždy řeknu nějaké jméno, a komu řeknu, ten ho zkusí říci jako robot...

Slova: Dáša, Lucka, Jirka, Tomáš, Klára, Ondra, Saša, Lumír, Jitka, Hana, Petr, Šimon, Anička, Tereza, Magdalena, Petra...

Pokračujte hrami, ve kterých děti doplňují slova podle počáteční slabiky nebo vymýšlejí slova podle schématu.

9b.

Ted' si zahrajeme jednu novou hru. Já si vždy budu myslet nějaké slovo, řeknu, jak to slovo začíná, a vaším úkolem bude uhádnout, které slovo to je. Vždy vám řeknu slabiku, která je v tom slově na začátku, a vy doplníte, jak to slovo asi pokračuje:

má...

lam...

ko...

lu...

do...

po...

pe... apod.

Vymyslete si tolik počátečních slabik, aby si každé dítě mělo příležitost samo vymyslet, jak by slovo mohlo pokračovat. Nechte přemýšlet všechny děti, protože pravděpodobně budou vymýšlet odlišná slova – můžete tak ukázat, jak hodně slov v Krajině slov je a že jsou si některá podobná.

Můžete nechat děti vymýšlet co nejvíce slov na určitou počáteční slabiku. Pracujte jen s počáteční slabikou.

9c.

Hra na hledání slov. Vyberte si nějaké schéma slabičné stavby slov a nechte děti k tomuto schématu vymýšlet co možná nejvíce slov. Mohou vymýšlet i nesmyslná slova, povzbuzujte je k tomu. Je důležité ukázat dětem, že se slovy a slabikami si můžete hrát: po-li-da, po-my-ža, po-ke-lo...

Na závěr dětem zopakujte, co se naučily: umí slabikovat, umí slabiky i nakreslit pomocí obloučků a dokážou poznat dlouhou slabiku – spolu s panem Délkou.

II. Lekce 10 : Rozpoznávání podobných slabik

Dnes si zahrajeme hru, ve které budeme zkoušet poznávat slova, která mají stejné slabiky. Ta hra se jmenuje „vyřazování“. Vždy ode mne uslyšíte tři slova. Vaším úkolem bude poznat, které z těch tří slov je trochu jiné, nepatří k těm ostatním slovům. Stačí tedy, když poznáte, které slovo je jiné než ta ostatní...

Tak třeba řeknu...

kohout – koláč – kuchař

Vyslovujte slova zřetelně a pomalu. *A mohu si říci, že ko-hout a ko-láč jsou si podobné, ale ku-chař je nějak jiný. Slyšíte to také?* Zopakujte tři slova rozdělená na slabiky.

Zkusíme si to s jinými slovy...

Postupně říkejte dětem trojice slov a nechte je posoudit, které slovo je jiné. Vždy pak dítě požádejte, aby slova i slabikovalo.

sešit	salám	sekera
šála	šátek	šiška
motýl	mísa	moře
meloun	medvěd	moucha
houba	husa	housle
banán	batoh	bedna
čepice	časopis	čelenka
kabát	kačer	komín
vosa	vozik	větev
ježek	jazyk	jelen
pila	pirát	pedál
pekař	pěna	pero
lavice	labutě	lopata
zelí	země	zima

Pokud vám zbude v hodině čas, mohou děti najít k některým slovům slabikové schéma a poznat dlouhé slabiky.

III. Lekce 11 : Krajina slov a Hláskový les

Pomůcka: pracovní list/obrázek 8

Dnes se vypravíme do části Krajiny slov, která se jmenuje Hláskový les. Hláskový les je v Krajině slov. Představte si, že v tomhle lese bydlí zvláštní tvorové. Vydávají různé zvuky: žžžž, zzzzz, mmmmm, tttttt, llllll. Co myslíte, že to je?

Nechte děti hádat, možná budou hádat různá zvířátka nebo hmyz.

V obyčejném lese žijí různá zvířátka a hmyz. Ale les v Krajině slov má jiné obyvatele, Hlásulky.

Ukažte dětem Hlásulky na obrázku (pracovním listu) 8. Řekněte, že se s Hlásulkami, které vidí na obrázku, budete postupně seznamovat.

Hlásulky létají ve vzduchu a každá nese na křídlech nějaký zvuk, který slyšíme ve slovech, když lidé mluví. Myslíte, že můžeme Hlásulky také vidět? Obvykle to nejde, protože zvuky vidět nejsou a jsou jen slyšet, ale my jsme pozvaní do Krajiny slov a do Hláskového lesa a tam je možné je i vidět. Musíme je ale přivolat tím, že budeme dělat zvuky, které mají rády... Tak třeba Hlásulka se jménem O zpívá „oooo“. Zpívejte spolu s ní. A jakou myslíte, že zpívá písničku Hlásulka jménem A? Vyzkoušejte si to sami... Hlásulka jménem T rachotí „tttt“.

A teď se s některými Hlásulkami seznámíme blíže. Podívejte se na obrázek, který pro vás mám připravený [obr./prac. list 8]. Je na něm nakreslený chlapec a dívka – oba napodobují zvuky Hlásulek. Proto mají u pusinek notičky, je to na znamení zvuku, který vydávají.

My se nyní společně také podíváme na některé Hlásulky. Už jsme si říkali, že Hlásulky nemůžeme vidět, jen slyšet. Jeden malíř se ale pro nás pokusil Hlásulky namalovat, abychom si je mohli alespoň představit. Když si dokážeme Hlásulku představit, možná se nám pak budou lépe vybavovat zvuky, které vydává. Hlásulka je vždy kamarád s nějakým zvukem naší řeči.

Tady můžete krátce zůstat u podoby Hlásulek, uvažovat, proč si třeba malíř myslí, že mají křídélka. Chvilku si o Hlásulkách s dětmi povídejte nad pracovním listem. Je důležité, aby si děti Hlásulky představily jako různé zvuky...

Tak třeba jedna Hlásulka, kterou tu máme nakreslenou, je Hlásulka M, vidíte, že má nakresleného na svých křídélkách motýla. Proč myslíte, že má Hlásulka M na křídélkách motýla? ... Protože slovo motýl začíná na hlásku M. Poslouchejte, „mmm-motýl“. A jak si myslíte, že se jmenují ty ostatní Hlásulky, které máme na obrázku?

Postupně s dětmi pojmenujte všechny Hlásulky. Vždy se nejprve děti zeptejte, jak si myslí, že se daná Hlásulka jmenuje, když má na křídlech určitý obrázek... Nechte děti hádat nebo poznávat první zvuk ve slově, která má Hlásulka na křídlech nakreslený. I když to dětem nepůjde, vždy vy sami slovo jasně a důrazem na první hlásku vyslovte a tím vyvoďte název Hlásulky: SSS_slunce, LLL-letadlo apod. Chvalte děti opravdu výrazně, pokud první hlásku ve slově poznají. Veďte je k tomu, aby si první hlásku ve slovech intonačně zdůraznily a tím snáze vydělily.

Poslední Hlásulka nemá žádný obrázek. Ta by se měla jmenovat jako první zvuk ve jménu dítěte. Pomozte tedy dětem poznat, jak se „jejich Hlásulka“ jmenuje (TTT-Tomáš apod.). Na konci lekce si děti mohou Hlásulky vybarvit. Mohou si také Hlásulku nakreslit do společného obrázku z první hodiny nebo si ji tam nalepit a dokreslit k ní les (Hláskový les).

Nezapomeňte dětem připomenout, co se dnes naučily: poslouchat zvuky ve slovech, na jejich začátku.

III. Lekce 12 : Hlásulka S

Pomůcka: obrázek/pracovní list 9

Dnes si budeme hrát s Hlásulkou S [/s/, nikoliv es!!!].

I dnes se vypravíme do Hláskového lesa. Prozradím vám, že Hlásulky z tohoto lesa mají velmi dobrý sluch. Bojí se proto křiku, ten je leká. Rády také přiletí na zavolání. Pokud si je ale chceme přivolat, měli bychom volat potichu. Kdo přivolá Hlásulku potichu, k tomu přiletí. Když budeme křičet, bude si myslet, že ji nemáme rádi.

Podívejte se na obrázek Hlásulky, která má na křídlech sluníčko: SSSsluníčko [ukážte laminovaný obrázek s Hlásulkou S]. Zkuste si ji také přivolat [děti mají vyslovovat SSSSluníčko]. Výborně! Tahle Hlásulka má ráda všechna slova, která začínají na hlásku S, tedy na začátku slova mají stejný zvuk jako SSSSluníčko. Já mám teď pro vás připravený nový papír [obrázek/pracovní list 9 pro Hlásulku S], na kterém jsou různé obrázky. My si společně ty obrázky teď pojmenujeme. Hlásulka S bude poslouchat, jestli nám to jde dobře – vidíte ji nahoře na papíře nakreslenou? Nejprve si ale pečlivě všechny obrázky na této stránce prohlédneme.

Postupně s dětmi projděte celý obrázek 9 a pojmenujte všechny obrázky, které tam jsou, aby všechny děti pracovaly se stejným označením vyobrazených předmětů.

Ted', když už známe všechna slova na obrázku, bych chtěla, abyste pro Hlásulku S vybrali slova, která má ráda. Pamatujete si, která slova jsme říkali, že má Hlásulka S ráda? [pokud si děti nepamatují, znovu připomeňte SSSSluníčko, co má na křídlech, a že tahle Hlásulka má ráda všechna slova, která také začínají na S]. Výborně si to pamatujete, teď si můžete vzít tužku.

Pokuste se spojit čarou obrázek předmětů, které začínají na „S“, s obrázkem naší Hlásulky S. Ostatní předměty dáme dětem na obrázku, chlapci a děvčátku.

Nechte děti celou stránku samostatně vypracovat. Když mají všichni hotovo, společně to překontrolujte. Pochvalte a odměňte děti, že dobře pracovaly.

Soustřeďte se na to, aby se u každého slova, které jste pro Hlásulku našli, nahlas zdůraznil počáteční zvuk – aby děti slyšely, že slovo, které vybraly, má na začátku hlásku S (např. SSS-salám). Požádejte děti, aby intonačně začátek slova zdůraznily, a to u každého slova, které pro Hlásulku S vybraly.

Pokud bude zbývat v lekci čas, nechte děti vymýšlet další slova, která by se mohla Hlásulce S líbit.

Lekci ukončete shrnutím toho, co se děti dnes naučily:

Seznámili se s Hlásulkami – zeptejte se dětí, co všechno o Hlásulkách vědí.

Víme, že Hlásulky mají rády různé zvuky, také mají rády různá slova, podle toho, jak se samy jmenují.

III. Lekce 13 : Hlásulka L a D

Pomůcka: obrázek/pracovní list 10 (L), Hlásulka bez obrázku pro každé dítě

Dnes vám, děti, představím další Hlásulky z Hláskového lesa. Jedna se jmenuje L a druhá D.

Postupně se s nimi seznámíme.

13a.

Ukážu vám první Hlásulku na obrázku [ukazujte obrázek Hlásulky L z pracovního listu]. Podívejte se na její křídélka a zkuste uhodnout, jak se asi tato Hlásulka jmenuje. Už víte? Kdo mi řekne, jak se tahle Hlásulka jmenuje? ... Ano, je to Hlásulka L, protože má na křídélkách obrázek LLLLetadlo.

Pojďte, najdeme pro tuto Hlásulku slova, která má ráda. Mám pro vás zase připravený list papíru, na kterém jsou obrázky různých věcí. Nejprve si je všechny společně pojmenujeme, potom se budeme pokoušet určovat, které obrázky by mohla mít Hlásulka L ráda.

Postupně projděte s dětmi celý pracovní list 10 a pojmenujte obrázky předmětů (vlak, kolo, budík, zub, vos, dům, lampa, lev, balón, loď, komín, list, kuře, lyže, auto, les). Nechte děti říkat se zdůrazněnou intonací počáteční části slova, aby mohly rozhodnout, které slovo má Hlásulka L ráda a které ne: vvvvlak, kkkkolo apod. Ujistěte se, že všichni vědí, jaký zvuk má Hlásulka L ráda, tj. na jaký zvuk by měl obrázek pro Hlásulku L začínat. Až děti dokončí úkol, ve skupině řešení zkontrolujte, aby všichni věděli, jaké byly správné odpovědi. Používejte zdůrazněnou intonaci počáteční hlásky.

Na závěr představení této Hlásulky nechte děti, aby vymyslely jedno slovo, které by mohla mít Hlásulka L ráda.

13b.

Druhá Hlásulka, kterou si dnes představíme, se jmenuje D. Dddd... Vy si ji sami vyrobíte, protože pro ni máme jen Hlásulku bez obrázku na křidélku. Který obrázek by podle vás mohla mít tato Hlásulka na křidélku? Nechte děti vybírat obrázky/slova, ale snažte se, aby slovo, které si nakonec děti vyberou, bylo krátké a snadno představitelné (dopis, dům apod.).

Jakmile se děti na obrázku shodnou, mohou jej nakreslit do své předlohy Hlásulky. Když je Hlásulka hotová, nechte děti vymýšlet pro tuto Hlásulku slova. Pokud děti nevědí, nabízejte slova sami a děti nechte zvažovat, zda slovo začíná na zvuk d, nebo ne. Vždy zdůrazňujte počáteční zvuk u slova, které děti nabízejí, aby bylo dobře slyšet, zda začíná na d, např. DDDdopis. Děti mohou vymýšlet i nesmyslná slova, pokud chtějí.

Zásoba slov pro /d/: dům, dopis, dveře, dýmka, devítka, Dorotka, drát, dravec, dudlík, drdol, duch, duhovka, duše, dusno, dřevo, dub, den, dlouhý, dovolená, dospělý, drobenka, dravec, drzoun, důvod, džus...

Dnes jsme se seznámili s Hlásulkou L a D a poznáme slova, která mají tyto Hlásulky rády.

III. Lekce 14 : Hlásulka M a T

Pomůcka: obrázek/pracovní list 11 (M), Hlásulka bez obrázku pro každé dítě

14a.

U hlásky /m/ postupujte stejně jako Hlásulky L, použijte ale nový pracovní list určený pro hledání slov pro Hlásulku M.

Zásoba slov pro /m/: meč, máslo, mrkev, motýl, mák, myš, meloun, muchomůrka, měsíc, Martin, Mirka, medvěd, malina, mozek, medaile, místo, mládě, moře, modrá, motor...

14b.

Pro seznámení s Hlásulkou T postupujte stejně jako u hlásky /d/.

Zásoba slov pro /t/: tma, trn, taška, tuleň, tunel, tykadlo, tabák, televize, teplo, tesař, textil, test, termit, tobogán, trouba, topení, traktor, tramvaj, trávník, trám, trní, trenýrky...

III. Lekce 15 : Procvičení Hlásulek L, D, M, T, S

15a.

Dnes si pohrajeme s Hlásulkami, které už známe. Pamatujete si, které Hlásulky už se k nám přišly z Krajiny slov podívat? Máme je na obrázcích. Máme Hlásulku S, L, D, M a T. Jaké asi dělají tyto Hlásulky zvuky? Zkusíme si ty Hlásulky přivolat. Já vám vždy ukážu obrázek, na kterém bude nějaké Hlásulka, a vy budete volat její zvuk. Třeba Hlásulku D můžeme přivolat, když řekneme DDDDDD nebo nějaké slovo, které má ráda. Kdo mi takové slovo napoví?

Nechte děti odpovědět a povzbuzujte, aby každé dítě vymyslelo pro Hlásulku D jedno slovo. Takto pokračujte, až zopakujete všechny Hlásulky s jejich obrázky.

15b.

Ještě si dnes zahrajeme jednu hru. Já budu vždy říkat slova a vy mi zkusíte říci, která Hlásulka by to slovo měla ráda. Budu ale používat začarovaná slova, taková, která nic neznamenají, jako bychom tu zase měli toho rozbitého robota. Ten totiž umí říkat jen očarovaná nebo popletená slova. Proto musíte pozorně poslouchat, abyste dobře poznali, jaký zvuk uslyšíte na začátku slova...

Říkejte pomalu a zřetelně pseudoslova a nechte děti zkoušet, zda poznají, které by mohla která Hlásulka mít ráda. Sťídejte slova z jednotlivých sad. Dbejte na to, aby všechny děti zkusily hádat jedno slovo s každou hláskou.

ler, lik, lép, lát, lič, lás, líš

sán, sur, sel, sák, sép, sač

mél, mík, men, mur, máp, mot

dor, del, dyn, dáč, dět, dos

tos, tép, týň, toj, tup, tan

Lekce 16–18 : Testy v polovině tréninku

Tato doba je určena pro administraci testu v polovině testování. Administrujte test izolace hlásek a test znalosti písmen. Začněte testem znalosti písmen a pokračujte testem izolace hlásek. Testy administrujte individuálně, a to všem dětem ze skupiny fonologické i ze skupiny písmenné.

III. Lekce 19 : Hlásulky K a Š

Pomůcka: pracovní list/obrázek 12 (K), obrázek Hlásulky bez obrázku na křídélku

19a.

Hlásulka K

Další obyvatel Krajiny slov, se kterým se seznámíme, je Hlásulka K. Podívejte se na její obrázek [ukážete dětem pracovní list 12 s Hlásulkou K]. Tato Hlásulka má na křídélkách obrázek slova, které má moc ráda – KKKočka. Hlásulka K má tedy ráda zvuk /k/... Napadnou vás další slova, která by mohla tato hláska mít ráda?

Nechte děti, aby samy vymyslely 3–4 slova. Pak představte úkol, který budou děti na pracovním listu řešit.

Podívejte se na obrázky, které jsem si pro vás připravil/a. Uprostřed stránky, se kterou budeme pracovat, je naše nová Hlásulka K se svým obrázkem (KKKočka). Představte si, že Hlásulka K poztrácela svá slova. Chtěla bych vás poprosit, zda byste jí mohli pomoci je najít. Na stránce, kterou máte před sebou, jsou obrázky různých předmětů. Podobě jako jsme třeba hledali slova pro Hlásulku L, teď budeme pomáhat Hlásulce K sesbírat její poztrácená slova, tedy slova, která začínají na její oblíbený zvuk. Víte který zvuk to je? ... Ano, je to „kkkkk“, protože má na křídélkách obrázek, na kterém je KKKočka. Slova, která podle vás patří k Hlásulce K, budeme kroužkovat, uzavřeme je do bublinky, aby si je mohla Hlásulka najít. Nejprve si ale všechny obrázky společně pojmenujeme, pak budete sami kroužkovat a vybírat pro Hlásulku K její slova:

bombón, klec, kostky, loď, čaj, kufr, taška, jeřáb, pravítko, koruna, kachna, panenka, kniha, medvěd, balón, tužka

Až budete mít hotovo, obrázky pro Hlásulku si můžete vybarvit.

19b.

Pro seznámení s Hlásulkou Š postupujte stejně jako u hlásky /d/ nebo /t/. Pro Hlásulku Š je k dispozici obrázek.

Zásoba slov pro /š/: šátek, šála, švadlena, škrabka, šlehačka, škoda, škeble, škola, škorpion, škrob, škubánek, škvor, šlapka, špenát, šmoula, šmudla, šortky, šňůra, špalek, Španěl, šperk, špička, špek, štětec, šroub, štika, štěstí, šťáva, štěně, švihadlo, šupina, švestka, šváb...

III. Lekce 20 : Hlásulky P a Ž

Pomůcka: pracovní list 13 pro hledání slov pro Hlásulku P, obrázek Hlásulky bez značky na křídélku

20a.

U hlásky /p/ postupujte stejně jako hlásek /l/, /k/ nebo /m/, použijte ale nový pracovní list určený pro hledání slov pro Hlásulku P.

Zásoba slov pro /p/: pytel, pára, pole, pila, písek, piha, pití, pero, pes, pistole, park, parfém, pas, pedál, pán, paní, palác, papež, panda, palačinka, pádlo, pětka, petržel, pilot, petrklíč, pampeliška, plátno, pistácie, placka, pivo, plíseň, počítač, ponožky, pohyb, poklad, poleva, polibek, pusa, poušť...

20b.

Zásoba slov pro /ž/: žába, židle, župan, žirafa, žebrák, žertón, žížala, železo, žito, život, žáci, země, žebro, žaludek, žár, žlutek, žvýkačka, žízeň, žert, žrout...

Hlásulku Ž si děti vyrobí, pro představení postupujte stejně jako u Hlásulky Š, D nebo T.

III. Lekce 21 : Procvičení Hlásulek P, Ž, Š, K

21a.

Dnes si pohrajeme s Hlásulkami, se kterými jsme se seznámili tento týden. Pamatujete si, které Hlásulky to byly? Jestli ne, tak nevadí, můžeme se podívat do svých pracovních listů. Máme je tam na obrázcích. Přišla k nám Hlásulka P, Ž, K a Š. Jaké asi dělají tyto Hlásulky zvuky? Zkusíme si ty Hlásulky přivolat. Já vám vždy ukážu obrázek, na kterém bude nějaké Hlásulka, a vy budete volat její zvuk. Třeba Hlásulku K můžeme přivolat, když řekneme „kkkk“ nebo nějaké slovo, které má ráda. Kdo mi takové slovo napoví? Nechte děti odpovědět a povzbuzujte, aby každé dítě vymyslelo pro Hlásulku K jedno slovo. Takto pokračujte, až zopakujete všechny Hlásulky s jejich obrázky.

21b.

Dnes si také ještě zahrajeme hru se slovy, která nic neznamenají – hru na robota. Napadlo by někoho z vás nějaké popletené robotí slovo, které by se třeba líbilo Hlásulce K? [Nechte děti přemýšlet. Pokud je žádné nenapadne, pokračujte.] Nevadí. Já budu vždy říkat ta robotí slova a vy mi zkusíte říci, která Hlásulka by to robotí slovo měla ráda. Pozorně poslouchejte, abyste dobře poznali, jaký zvuk uslyšíte na začátku slova...

Říkejte pomalu a zřetelně pseudoslova a nechte děti zkoušet, zda poznají, které by mohla která Hlásulka mít ráda. Střídejte slova z jednotlivých sad a ptejte se každého dítěte.

kol, keš, kýn, kaš, kěň, kuč

pik, pač, poň, puj, pál, pýn

žin, žuk, žec, žáj, žol, žip

šol, šín, šak, šeň, šík, šaň

Na konci procvičovací lekce zopakujte, které Hlásulky děti už znají. Můžete se vrátit k obrázku Krajiny slov, nebo s dětmi projít celou sadu jejich pracovních listů a obrázků.

III. Lekce 22 : Hlásulky Z, R a B

Pomůcka: obrázky Hlásulek Z, R, B

V úvodu hodiny dětem řekněte, že už znají docela dost obyvatel Krajiny slov. Že už znají spoustu Hlásulek, ale přesto mezi ně ještě některé nepřišly. Proto si dnes společně přivoláte další tři tvorečky s křídélky: Hlásulku Z, R a B. Všechny

Hlásulky dětem postupně představte. Vyberte vždy jedno slovo pro příslušnou hlásku a děti budou hádat, která by to mohla být Hlásulka.

Například řekněte: *Zzzzima, zzzzub která myslíte, že to je Hlásulka? Jaký slyšíte zvuk? Zzzzima, zzzzeli...* Nechte děti hádat, dokud někdo hlásku neuhodne. Pokud by to dětem trvalo moc dlouho, napovězte, že je to Hlásulka Z. Představte dětem Hlásulky R a B a Z jako další obyvatele Krajiny slov. Pro každou Hlásulku děti vymýšlejí další slova, která by se jí mohla líbit.

Pro tyto Hlásulky mějte připravený jeden obrázek, na kterém je Hlásulka s obrázkem (Z – zub, R – rak, B – balón), ty pak dětem ukazujte, když vymýšlejí slova. Pokud děti nedokážou vymýšlet slova, nabízejte slova vy a nechte děti hádat, která Hlásulka by je měla ráda.

Zásoba slov pro /z/: zub, zima, záda, zebra, zídka, zobák, Zuzana, zdraví, závin, závěj, zástrčka, záhada, záložka, západ, závora...

Zásoba slov pro /r/: růže, ryba, ruka, rak, robot, rozum, ručník, rukáv, rybíz, rýma, rychlost, rychlík...

Zásoba slov pro /b/: bába, buхта, balón, bedna, buben, byt, břicho, burák, broskev, býk, bolest, bojovník, bluma, bludiště, běžec, beton, beran, barva, bílá, bábovka, bahno...

III. Lekce 23 : Hlásulky Č, V, J

Pomůcka: obrázky Hlásulek Č, V, J

Lekce 23 je stejná jako lekce 22. V úvodu hodiny dětem řekněte, že dnes poznají další zvuky, další Hlásulky, které se nacházejí v Hláskovém lese a které tam tvoří slova. Stejně jako u lekce 22 představte jednotlivé Hlásulky.

Pro každou Hlásulku je jeden obrázek, na kterém je Hlásulka s obrázkem na křidélku: Č – čaj, J – jahoda, V – voska. Tyto obrázky dětem ukazujte, aby mohly vymýšlet slova pro každou Hlásulku. Pokud děti nedokážou vymýšlet slova nebo už je žádná další nenapadají, nabízejte slova vy a nechte děti hádat, která Hlásulka by je měla ráda.

Zásoba slov pro /č/: čaj, čáp, Česko, Čína, čočka, čidlo, černá, červená, čepice, česnek, čelo, čistý, číslo, člun, čtyři...

Zásoba slov pro /v/: voda, vata, večer, vak, vejce, vana, veslo, vítr, víno, vlaštovka, Viola, voják, vlna, volant, vršek, vrkú, vůle...

Zásoba slov pro /j/: jáma, jezero, ježek, jídlo, jahoda, jiskra, ježibaba, jablko, jednička, jetel, jogurt, jih, jméno, jazyk, Jonáš, Jirka, Jana, Johana, Jakub...

Zásoba slov pro /t/: tílko, ticho, tisíc, tíha, tisk, tiskař, titěrný, tělo, těsto, těšit se, těžký, tikot, tiskárna, titěra, ťuhýk...

III. Lekce 24 : Procvičení – různé Hlásulky a Hlásulky Č, V, R, J

Pomůcka: pracovní list/obrázek 14 – děti a zvířátka

24a.

Dnes si budeme hrát s Hlásulkami, které už známe. Mám pro vás papír s obrázky, do kterého budeme malovat a pomáhat hledat dětem jejich kamarády slova. Ukažte a rozdejte dětem pracovní list/obrázek 14 s dětmi a zvířátky.

Na obrázku jsou děti, které mají různá jména.

Je tam Zuzka, Jana, Martin, Renata, Klára a Lukáš. Naším úkolem teď bude hledat pro každého chlapce a dívku kamaráda zvířátko. Zvířátko, které je kamarád, začíná na stejný zvuk, má na začátku stejnou Hlásulku, jako jméno dítěte.

My si musíme obrázky se zvířátky pečlivě prohlédnout, abychom věděli, jaká zvířátka máme.

Pojmenujte s dětmi obrázky.

Tak, a teď budeme hledat kamaráda pro Zuzku. Zuzka začíná na z, slyšíte? ZZZZuzka. Které zvířátko bude její kamarád? Nechte děti hledat, a až najdou zvířátko, požádejte je, aby i název zvířátka intonovali výrazně zzzzajíc apod. Zvířátko a dítě vybarví děti stejnou barvou a spojí čarou.

Postupujte takto se všemi kamarády, až každý bude mít své zvířátko. Děti mohou pracovat i ve dvojici a pomáhat si.

24b.

Dnes si znovu zahrajeme hru na robota. Já budu vždy říkat ta robotí slova a vy mi zkusíte říci, která Hlásulka by to robotí slovo měla ráda. Pozorně poslouchejte, abyste dobře poznali, jaký zvuk uslyšíte na začátku slova...

Říkejte pomalu a zřetelně pseudoslova a nechte děti zkoušet, zda poznají, které by mohla která Hlásulka mít ráda. Střídejte slova z jednotlivých sad a ptejte se každého dítěte.

čun, číl, čoj, čůp, čách, čen

víp, ván, vět, voc, več, vat

ren, rap, ruš, rél, rák, roc

jík, jéť, jál, juf, jon, jéc

Pracujte podobně jako u úlohy 21b.

III. Lekce 25 : Hlásulky N, F

Pomůcka: obrázek Hlásulky N

Hlásulky představte stejně jako v lekci 23 předchozí hlásky. Dětem nabídněte obrázek Hlásulky N (nos).

F – obrázek Hlásulky není, děti jej společně vyrobí – navrhnu obrázek pro její křídélka.

Zásoba slov pro /n/: nos, nosič, nálada, nápoj, náplast, nebe, název, nemoc, noc...

Zásoba slov pro /f/: film, fěn, forma, fotka, fronta, frajer, fůra...

III. Lekce 26 : Hlásulky C a CH

Pomůcka: obrázky Hlásulek C a CH

Hlásulky představte stejně jako v lekcí 23 nebo 24 předchozí hlásky. Dětem nabídněte obrázky Hlásulek:

C – cukr, CH – chobot.

Zásoba slov pro /c/: citron, cukr, cesta, cíl, cvak, cizinec, cirkus, císař, cvrček, cylindr, cvik, cvičitel...

Zásoba slov pro /ch/: chleba, chyba, chodba, chodník, chomáč, chlup, chalupa...

III. Lekce 27 : Hlásulky H a G a procvičení předchozích Hlásulek

Pomůcka: obrázky Hlásulek H a G; pracovní list/obrázek 15 s dvojicemi obrázků

27a.

Hlásulky představte stejně jako v lekcí 23 nebo 24. Dětem nabídněte obrázky Hlásulek:

H – had, G – obrázek Hlásulky není, děti jej společně vyrobí – navrhnu obrázek pro její křídélka.

Zásoba slov pro /g/: guma, gorila, Gábina, garáž, gazela, gauč, generál, guláš, gril, granule...

Zásoba slov pro /h/: husa, Hana, háček, heslo, hora, hřiště, housle, hrábě, hrách, hrnek, hudba, hvězda, hřiva, hrdlička, hostina...

27b.

Pracovní list/obrázek 15 s dvojicemi obrázků – děti se dívají na obrázky a zkouší říci, na jaký zvuk, jakou Hlásulku jednotlivé obrázky začínají.

Rozdejte dětem pracovní listy a vyvolávejte jednotlivé děti...

III. Lekce 28 : Hlásulky Ď, Ť a Ň

K této lekcí je k dispozici obrázek Hlásulek Ď, Ť, Ň – trojice kamarádů. Ň je k dispozici i samostatně s obrázkem niti.

Poslední Hlásulky, které si pozveme na návštěvu, se jmenují Ď, Ť a Ň. Jsou všechny takové měkounké a mají se spolu hodně rády, proto je tu máme nakreslené jako kamarády [viz obrázek tří Hlásulek]. Povíme si, jaká slova mají tyto Hlásulky rády.

Tak třeba tato Hlásulka se jmenuje Ť a má ráda zvuk, který je na začátku slova tilko. Zkuste si říci: títtilko...

Pak pokračujte představením Hlásulky Ď – děda a Ň – nit. Pak procvičte vymýšlení různých slov pro tyto Hlásulky, jako v lekci 22. U těchto Hlásulek ale budou děti znát málo slov, musíte jim pomáhat. Nezapomeňte, že si děti mohou slova vymýšlet, důležité je, aby slovo začínalo na určitou hlásku.

Zásoba slov pro /t/: tílko, ticho, tikot, tisíc, tiskárna, titěra, těšit se, těžítko, těžít, těsno...

Zásoba slov pro /d/: děda, divák, divadlo, dítě, divočák, dívka, divizna...

Zásoba slov pro /n/: nic, nit, nikdo, nikam, ničít, nízko, nižina, Nina...

Na konci hodiny procvičte různé Hlásulky: Děti vymýšlejí pro svého kamaráda slovo, které bude začínat na stejný zvuk jako jeho jméno. Mohou vymýšlet co nejvíce slov i pseudoslov – dle času, který vám zbude.

Je také možné zmínit se o Hlásulce Ř, říci, že je hodně těžká, často navštěvuje až děti ze školy a s dětmi v mateřské školce moc není kamarád. Děti mohou zkusit najít slovo, které na /ř/ začíná... např. řepa.

III. Lekce 29 : Procvičení různých Hlásulek

Pomůcka: pracovní list/obrázek 16 s Hlásulkami v autech a pracovní list/obrázek 17 – o řepě

29a.

Děti si spolu s vámi prohlédnou pracovní list 16 a pojmenují Hlásulky – opět intonujte výrazně pro připomenutí. Pak pojmenujte spolu s dětmi i obrázky, které na listu máte. Následně děti zkusí samy nebo ve dvojici přiřadit jednotlivé obrázky Hlásulkám na jejich auta – pracujte s různými barvami (každá Hlásulka má svoji barvu), obrázek zakroužkují děti barvou příslušné Hlásulky.

29b.

Pohádka o řepě

Dle pracovního listu vyprávějte nebo s dětmi vzpomínejte na pohádku o řepě. Postupně si na obrázcích děti najdou jednotlivé postavy z pohádky – u každé postavy se ptejte, se kterou Hlásulkou by tato postava byla kamarád: *d'd'dědek by byl kamarád s Hlásulkou...? Kdo ví?* apod.

III. Lekce 30 : Identifikace počáteční hlásky ve slově 1

Pomůcka: pracovní list /obrázek 18 – laminované obrázky sada 1 a pracovní listy pro děti 18

Dnes budeme hrát hru se slovy a obrázky. Každý z vás dostane list, na kterém budou nakreslené různé obrázky. Naším úkolem bude poznat, na jaký zvuk ta slova začínají, jaká Hlásulka by mohla ta slova mít ráda.

Vyvolávejte děti, dítě vždy ukáže na obrázek, pojmenuje ho a zkusí ho označit zvýrazněnou intonací ppppes. Slyšíš? PPPpes... Ptejte se, jaký zvuk je na začátku slova pes, tedy jaká Hlásulka by mohla mít toto slovo ráda. Postupně takto pojmenujte všechny obrázky a izolujte všechny počáteční zvuky. Dbejte na to, aby se děti při práci střídaly.

V další části hodiny dostanou děti pracovní list 18, kde si opět mohou pojmenovat obrázky a zkusit říkat, na jaký zvuk jednotlivá slova začínají, pak si mohou obrázky i vybarvit.

Pokud nám zbývá čas, nechte děti najít mezi obrázky ten, který by mohl být kamarád s jejich jménem, nějakým zvířetem (pes, kočka) apod.

III. Lekce 31 : Identifikace počáteční hlásky ve slově 2

Pomůcka: sada laminovaných obrázků 19A –19H

31a.

Vezměte sadu obrázků 19. Obrázky před lekcí rozstříhejte. V průběhu lekce pak nechte děti obrázky třídit: na jednu hromádku vždy umístíte slova, která začínají na stejný zvuk. Může se zapojit celá skupina, děti ve dvojici třeba hledají slova pro jednu Hlásulku (S, M, K, L, B, D apod.).

31b.

Hra na stejné–jiné. *V této hře vždy řeknu nějaké slovo. U toho slova spolu zkusíme poznat, který zvuk je na jeho začátku, která Hlásulka by ho měla ráda. Pak ti řeknu tři slova a tvým úkolem bude poznat, které začíná stejně jako to první slovo. Ukážu vám, jak se hra hraje.*

*Tak třeba si budu myslet slovo **bota**. Ptám se, které slovo začíná na stejný zvuk jako bota. Je to lod'ka, buchta, nebo mouka?*

Nechte děti hádat a u slova, které vyberou, intonačně zdůrazněte začátek slova – tedy počáteční hlásku: bbbbuchta. Hru obměňujte s různými slovy a s různými sadami slov, aby si ji vyzkoušely všechny děti.

Výzvoňová slova:

guma, léto, jaro, zima, pole, noc, moře, čaj, citron

pero – lípa – bouda

pes – noc – stůl

pán – dům – lev

pták – mošt – loď

rizoto – penízek – chomáč

kůlna – párek – hokej

slepice – pyžamo – krabice

kniha – hrábě – guma

číslo – perník – lampa

páv – den – hůl

růže – pole – moře

žirafa – postel – houska

šašek – jídlo – louka

zelí – kuře – socha

lízátko – krokodýl – vrtulník

věvec – lampa – houba

loutna – ježek – ráno

čočka – lavice – rohlík

děda – bouda – lyže

léky – kostky – citrony

les – med – čáp

lávka – kočka – pánev

jahoda – malina – chleba

ryba – sova – prase

teta – děda – metla

gauč – kufr – dům

cukr – káva – vůně...

III. Lekce 32 : Procvičování identifikace počáteční hlásky ve slově

Pomůcka: pro úlohu 32a – sada 7 laminovaných obrázků č. 20: ryba, pero, čáp, loď, kolo, had, sud

Pro úlohu 32b – sada laminovaných obrázků č. 21

32a.

Dnes budeme hrát další hru s obrázky a slovy. Já vždy ukážu nějaký obrázek a vaším úkolem bude poznat, co je na tom obrázku nakreslené a jaká Hlásulka by toto slovo mohla mít ráda. Pak budu říkat tři další slova a vy musíte poznat, které je jiné, tedy které začíná na jiný zvuk. Ukážu vám to...

K této hře je k dispozici sada sedmi obrázků pro hlásky. Obrázky dětem ukažte a řekněte, jaké Hlásulky je mají rády – intonačně zdůrazněte počáteční část slova –

/r/ – ryba,

/p/ – pero

/č/ – čáp

/l/ – loď

/k/ – kolo

/h/ – had

/s/ – sud

Když ukážu nějaký obrázek, vaším úkolem bude najít k němu podobné slovo, tedy tak podobné, že bude začínat na stejný zvuk jako slovo na obrázku.

Nechte děti vymýšlet slova k obrázkům; kdyby je žádná nenapadala, slova nabídněte sami. Děti ale mohou vymýšlet i slova nesmyslná.

32b.

Hra na losování. Na zem umístěte různé kartičky, které vznikly rozstříháním laminovaných obrázků č. 21, tak, aby nebyly vidět obrázky. Děti si losují obrázky a mají říkat, jaký zvuk mají slova na obrázku na začátku.

Například: princezna – p; krokodýl – k...

III. Lekce 33–34 : Opakování identifikace počáteční hlásky ve slově

Pomůcka: sada obrázků č. 22.

V posledních třech hodinách opakovaně procvičujte s různými úkoly identifikaci počátečních hlásek ve slově a rozpoznávání podobnosti počátečních hlásek ve slovech. Je vhodné vybírat předchozí úlohy a opakovat je. Hlavní náplň ale budou tvořit dvě úlohy: Rozpoznávání hlásek a izolace počáteční hlásky ve slovech.

Děti budou hrát hru na poznávání slov se stejnou Hlásulkou a poznávání Hlásulek ve slovech.

Ke každému slovu je obrázek – použijte sadu obrázků č. 20 (předchozí lekce) a novou sadu obrázků (č. 22):

/r/ – ryba

/p/ – pero

/č/ – čáp

/l/ – loď

/k/ – kolo

/h/ – had

/s/ – stůl

/d/ – duch

/t/ – tričko

/m/ – mrak

/b/ – brambora

/n/ – nůžky

/š/ – šála

/v/ – vosa

/ž/ – židle

/ň/ – nit

/ť/ – tělo

/ď/ – děti

/z/ – zelí

/c/ – cukr

/ch/ – chleba

Ke každému obrázku prezentujte dvojice slov, úkolem dítěte je poznat, které slovo začíná stejně jako slovo na obrázku. Můžete použít i slovní dvojice z předchozích úkolů. Zaměňujte pořadí prezentace slov tak, aby nebylo vždy na prvním místě slovo začínající stejně jako slovo výzvové.

U jednotlivých slov se také ptejte, jaký zvuk je na začátku výzvového slova na obrázku. Pokud dítě dobře vybere hlásku, ptejte se, na jaký zvuk začíná druhé slovo – zkrátka obměňujte úlohu, v níž děti rozpoznávají podobnost hlásek, a úlohu, kde říkají, na jaký zvuk slovo začíná – jaká Hlásulka by to slovo měla ráda.

r – rám – pán / rohlík – můstek

p – pila – lípa / peníze – kamínek / pes – kos / paní – sáně / páv – sýr

č – čaj – med / číslo – těsto / čistič – bonbon

l – lepidlo – peníze / lev – koš / lyže – moře / léky – vosy / lopata – žirafa / listí – válec

k – kečup – motýl / kámen – plamen / kosa – paní / koza – šála / kopyto – mezera / kabát – talíř / kost – lék

t – tygr – had / tanec – palác / tužka – síto / tučňák – holub / tykadlo – motyka / tunel – pudink

m – mýdlo – lávka / miska – kečup / maso – pole / meloun – salám / moře – jelen

s – sekera – tulipán / sedák – loďka / sedlo – metla

š – šípek – kolík / šála – řeka / šampon – kůrka / šiška – lovec

c – cesta – kytka / citron – sedlák

v – vozík – kámen / vánek – divák / vážka – zajíc / váza – noha / vesta – kuchař / víla – bota

z – závoj – pátek / zima – hora / zelí – peří / zebra – kapsa

n – nok – led / nůžky – soudek

h – harfa – slimák / housle – louže / husa – jelen / hokej – kanál

j – jitrnice – kamarád / ježek – letec

ť – tílko – víčko / těsto – máslo

ď – děda – teta / dírka – šipka / dílna – kůlna / dělo – lípa

g – guma – seno / gazela – letadlo / gorila – kalhoty

d – domek – kůlna

č – čert – doktor / číslo – slavík

ž – žížala – police / želva – sestra

ch – chodec – lampa / chudák – motor

III. Lekce 35 : Rozloučení s Krajinou slov

V poslední lekci se s dětmi vraťte k obrázku, na kterém jste postupně dokreslovali obyvatele Krajiny slov. Nechte děti, ať se s Hlásulkami rozloučí – třeba tak, že si ke každé Hlásulce vymyslí jedno slovo. Nakonec se děti mohou do krajiny vkreslit, protože Krajinu slov už znají a budou se v ní umět orientovat... V této lekci máte také příležitost děti pochválit a ocenit jejich práci.

Trénink písmen

(pro potřeby grantového projektu GA ČR Trénink fonematického povědomí a znalosti písmen – jejich vývojová souvislost a vliv na rozvoj počáteční gramotnosti)

Struktura tréninkového programu

Struktura lekcí:

Lekce 1 Uvedení do světa písmenek: Písmenkový cirkus

Děti nakreslí cirkus a do něj budou v průběhu lekcí kreslit písmenka

Lekce 2–6: Představení písmen – A, B, C, D, E.

Lekce 7: Opakování písmen lekce 2–6

Lekce 8–12: Představení písmen F, G, H, CH, I + Y

Lekce 13: Opakování písmen lekce 8–12

Lekce 14 a 15: Písmena J, K

Lekce 16–18: Testy uprostřed tréninku

Lekce 19–21: Písmena L, M, N

Lekce 22: Opakování písmen lekce 14, 15, 19, 20 a 21

Lekce 23–26: Písmena O, Q, P, R, S

Lekce 27: Opakování písmen lekce 22, 26

Lekce 28–32: Písmena T, U, V + W, Z, X

Lekce 33: Opakování písmen lekce 28–32

Lekce 34: Opakování všech písmen – různé aktivity

Lekce 35: Rozloučení s písmenkovým cirkusem

V lekcí, kde se děti učí písmenka, vždy prohlížejte obrázek v pracovním listu s písmenkem, povídejte si o něm, děti ať si obrázek obtahují a zkusí napsat písmenko na papír, ohmatají si písmenko na dřevěném modelu, pojmenují **jeho název** – jak se děje v pracovních listech z knihy *Kamarádi z abecedy*. Nebude se asi dařit používat pro označení písmen jen jejich názvy. Zejména v těch aktivitách, kde děti hledají slova pro dané písmenko, se bude objevovat i zvuk, který k písmenu patří. Děti také často spontánně označují písmena jejich zvuky /k/ a ne jejich názvy z abecedy /ká/. Není pro nás důležité vyučovat, ale probouzet v herních aktivitách zájem o znalost písmen.

Omalovánky jsou jako doplňková aktivita – podle obrázků lze nechat děti zkoušet psát písmenka, říkat říkanku či hledat slova, která k písmenu patří.

V každé lekci s písmenky je třeba naplnit tři druhy aktivit:

1. Seznámit se s písmenkem „z cirkusu“ – tedy s materiálem z knihy *Kamarádi z abecedy* (obrázek písmenka a pracovní list);
2. Každé písmenko pojmenovat a vymýšlet k němu slova, která na toto písmenko začínají; zde je možno využít omalovánku, kde jsou různá slova pro každé písmenko, a tím upevňovat spojení tvaru písmenka a zvuku, který k němu patří;
3. Zkoušet písmenko psát – děti např. píšou písmenko do vzduchu, zkoušejí psát na papír (papíry bílé, čisté bez linek), aby si zapamatovaly tvar písmenka, jeho vzhled.

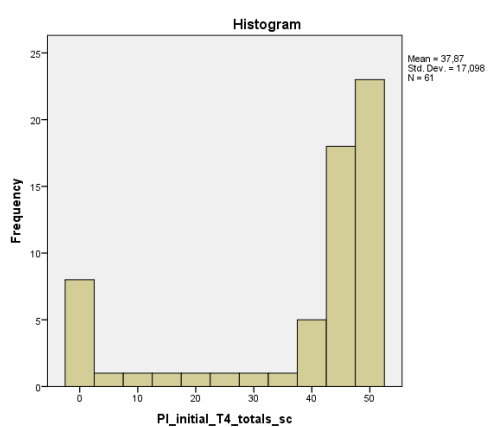
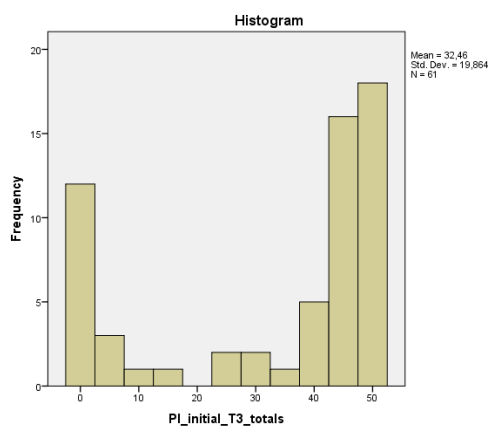
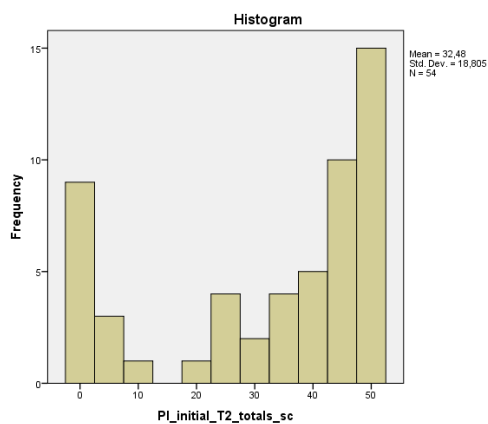
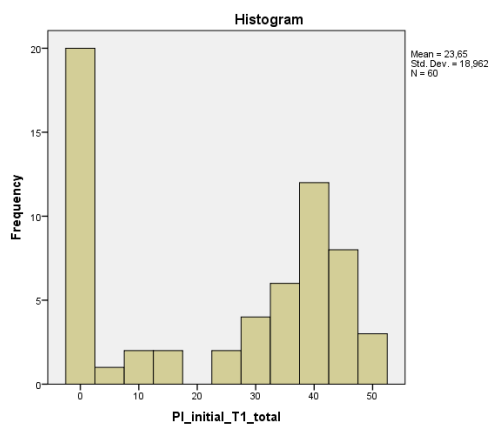
U opakovacích lekcí zopakujte všechna písmenka. Ukažte je na obrázku z knihy nebo z pracovních listů a připomeňte a procvičte slova, která k písmenku patří, zkoušejte psaní písmen ve vzduchu a na papír i vymyšlená slova, která začínají na dané písmenko – opakování je vždy po 5 písmenech.

PŘÍLOHA 3. DISTRIBUCE HODNOT PRO VŠECHNY ADMINISTROVANÉ TESTY V JEDNOTLIVÝCH FÁZÍCH SBĚRU DAT PRO VŠECHNY SLEDOVANÉ SKUPINY.

Skupina s tréninkem fonemického povědomí (F)

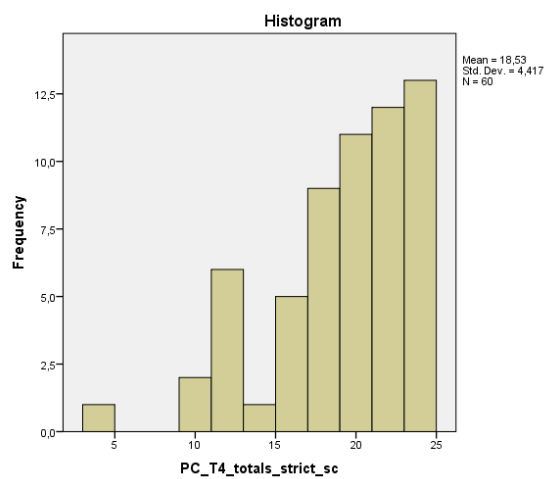
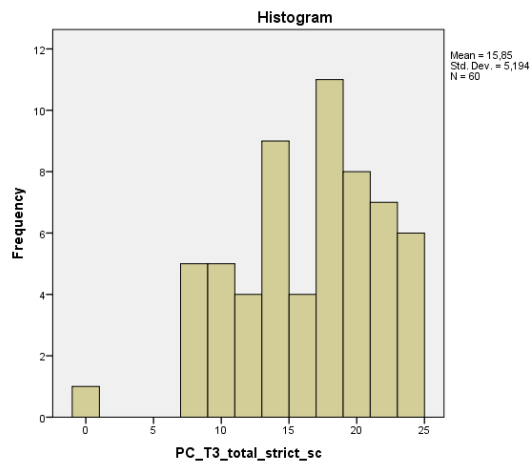
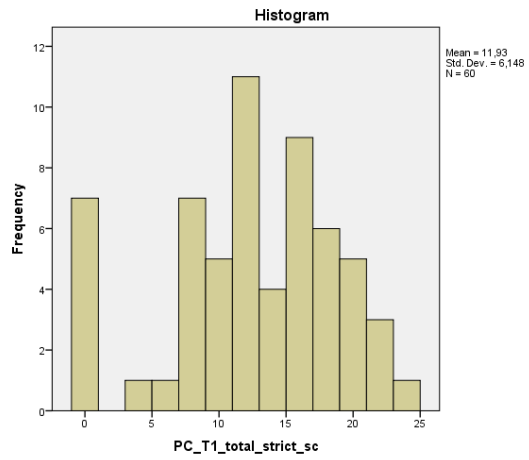
Test izolace hlásek v pseudoslovesh - skupina F

Test izolace hlásek v pseudoslovesh -distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

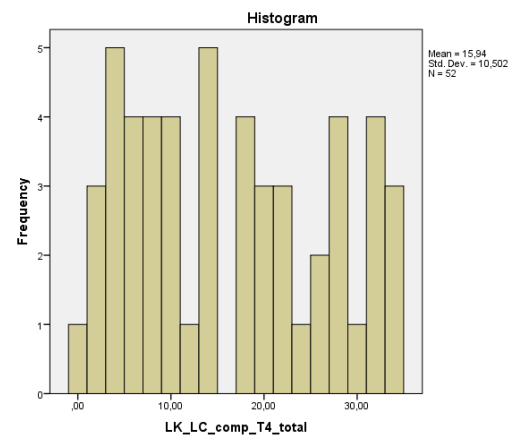
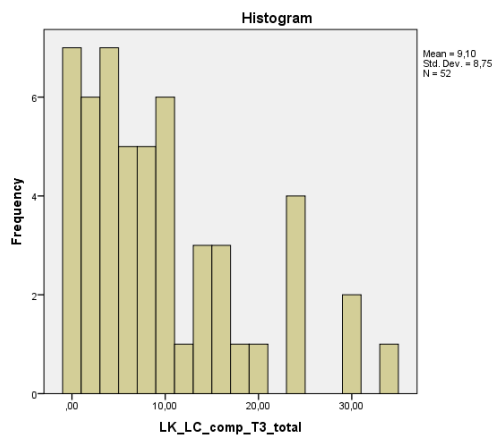
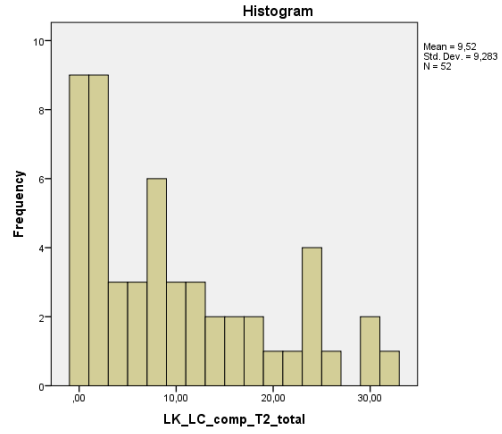
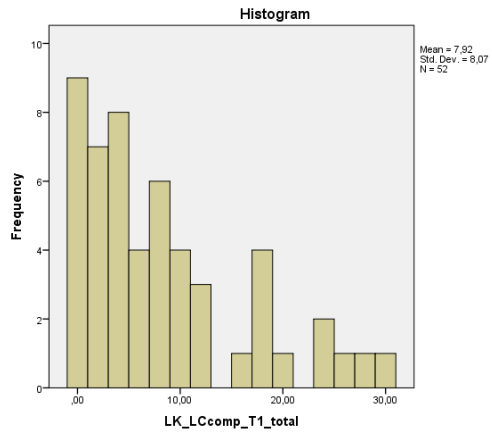
Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech-skupina F

Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech -distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

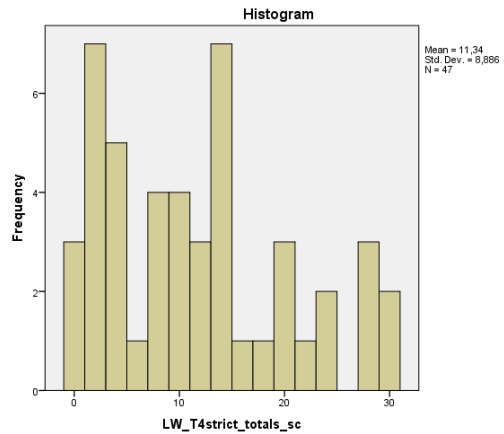
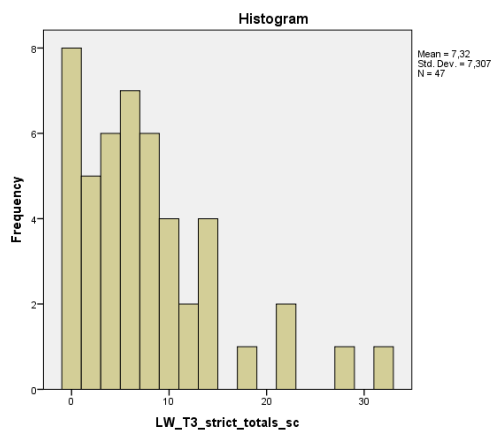
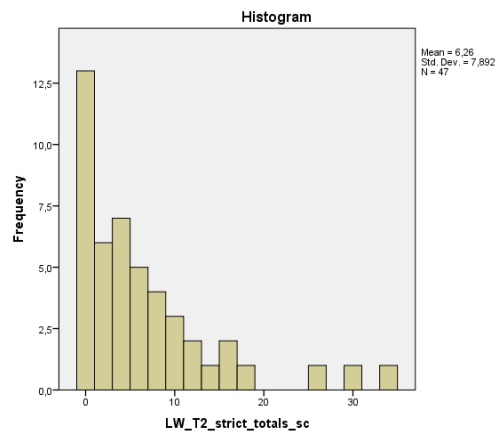
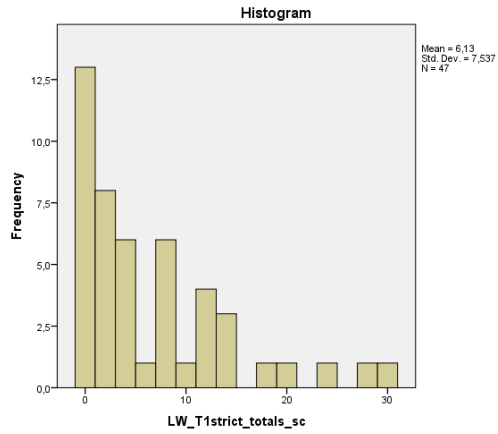
Test rozpoznávání písmen - skupina F

Test rozpoznávání písmen - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

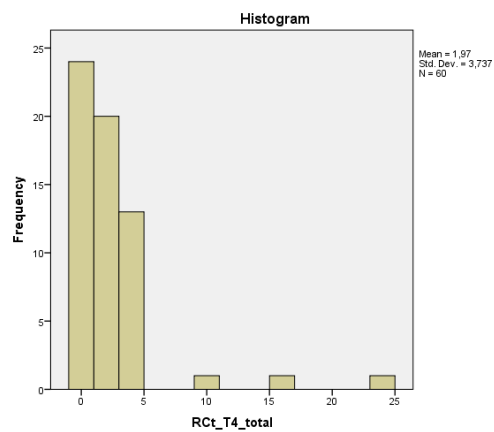
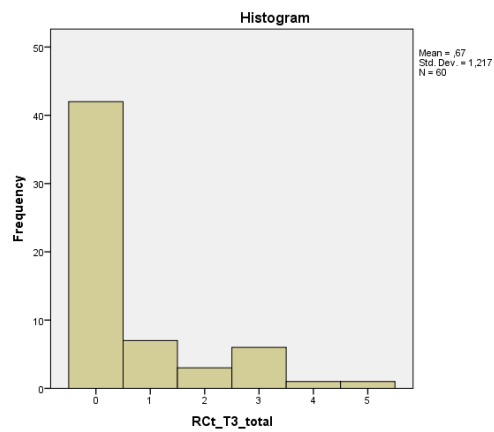
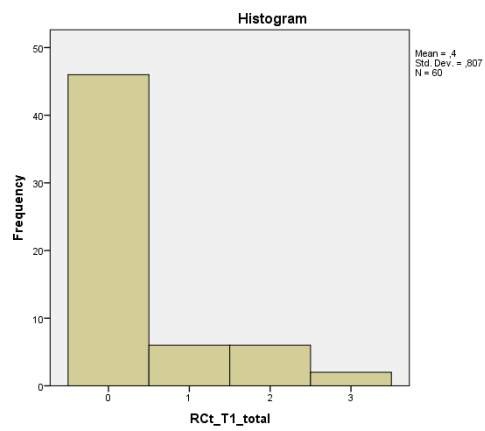
Test psaní písmen - skupina F

Psaní písmen - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

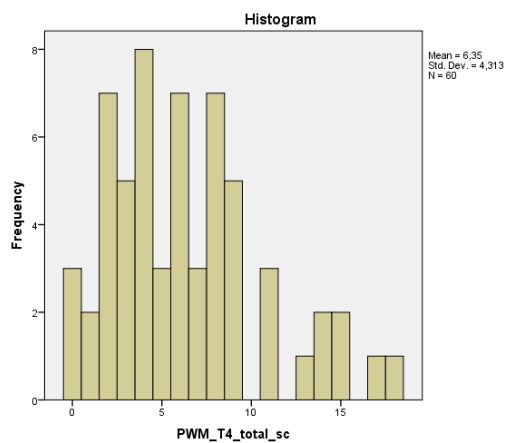
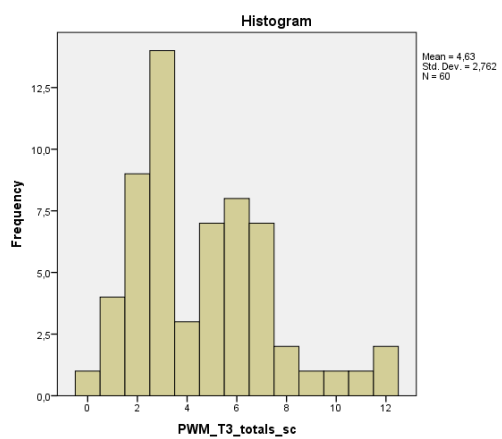
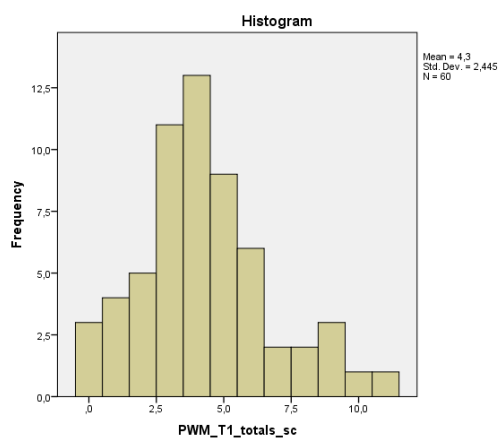
Test čtení slov - skupina F

Test čtení slov -distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

Test čtení celých slov - skupina F

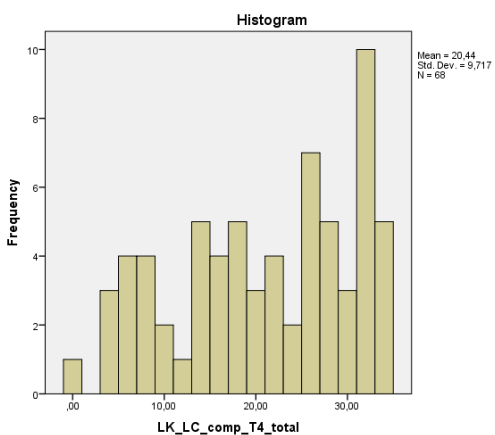
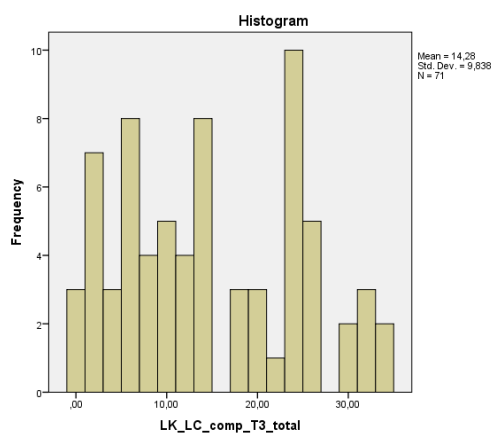
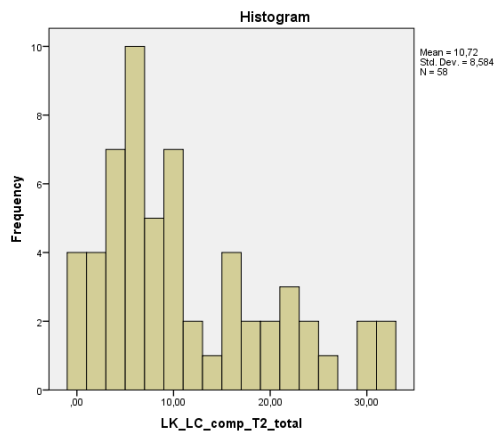
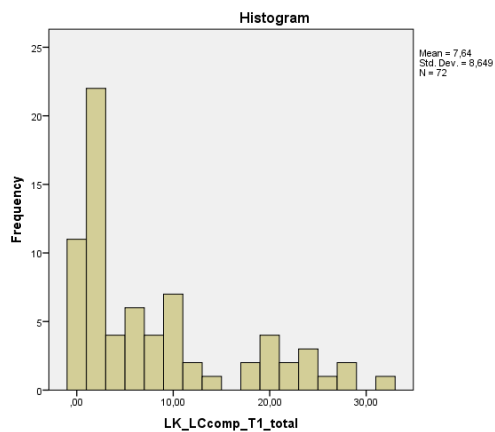
Test čtení celých slov - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (F).

Skupina s tréninkem písmen (P)

Test rozpoznávání písmen – kompozit - skupina P

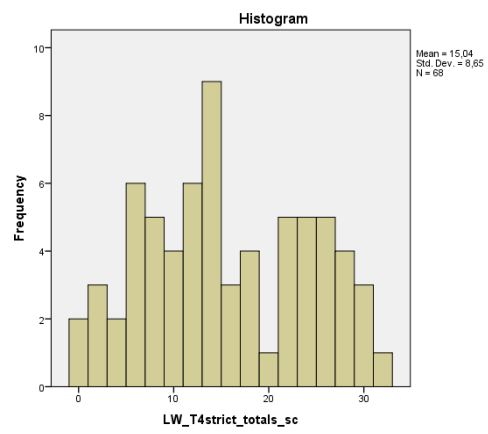
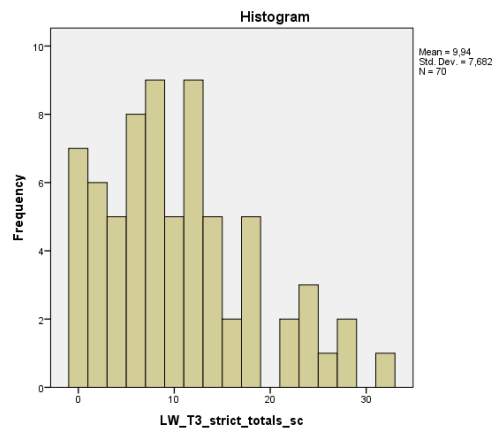
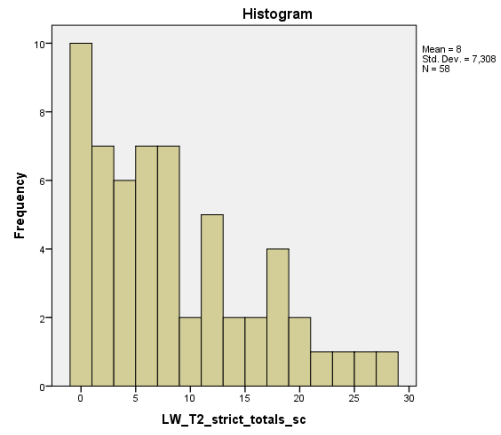
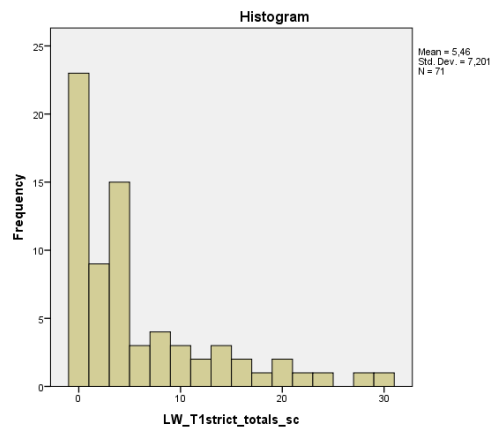
Rozpoznávání písmen – kompozit - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

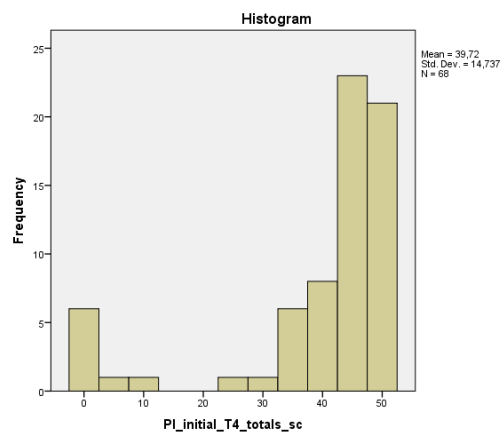
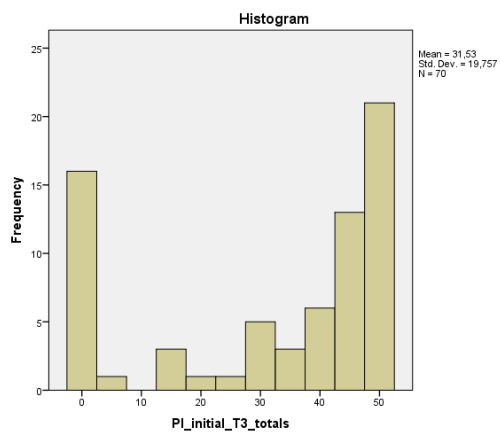
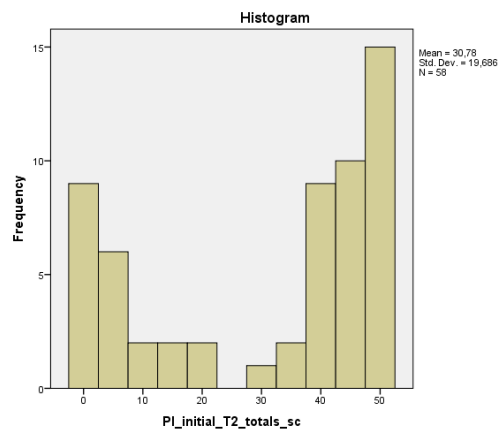
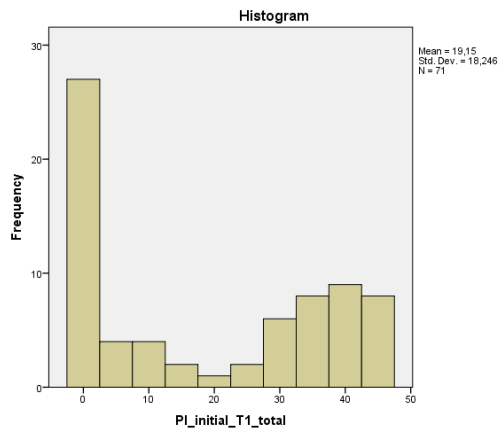
Test psaní písmen - skupina P

Test psaní písmen - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

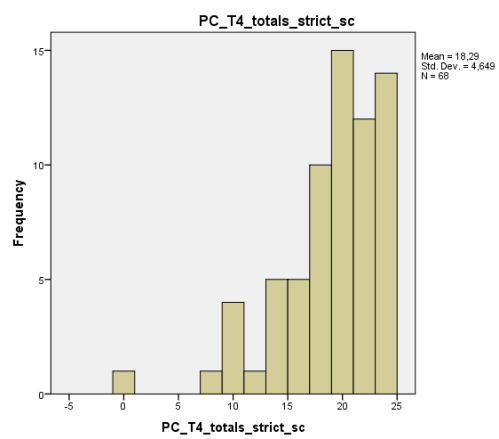
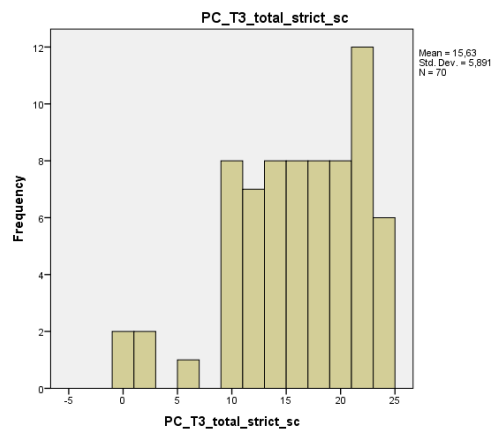
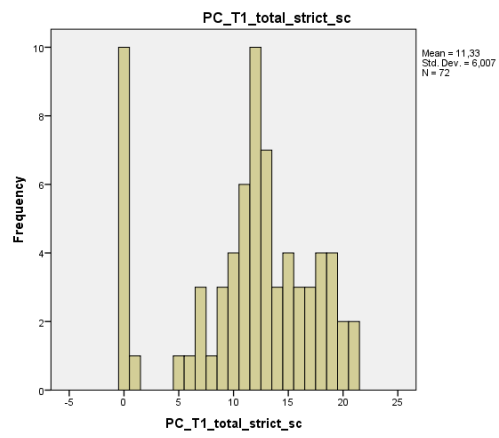
Test izolace hlásek v pseudoslovech - skupina P

Test izolace hlásek v pseudoslovech- distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

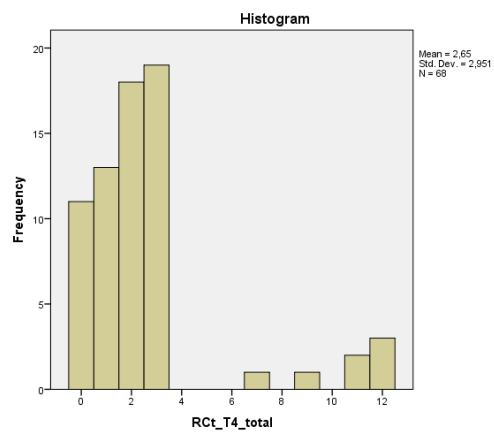
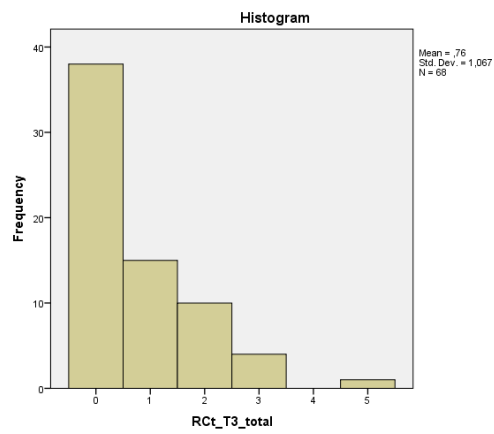
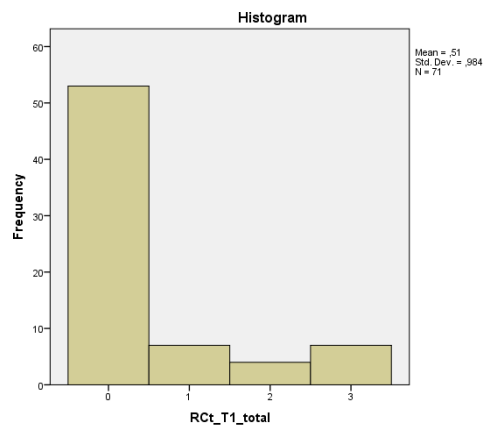
Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech - skupina P

Rozpoznávání hlásek v pseudoslovech - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

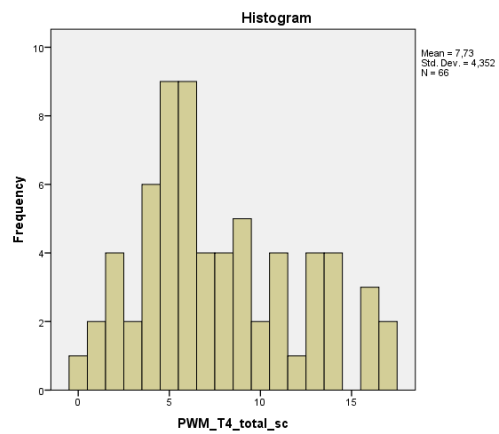
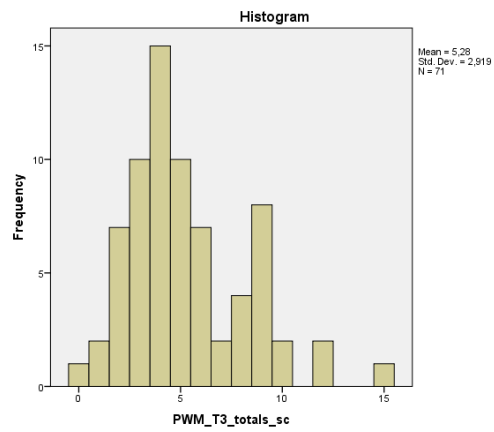
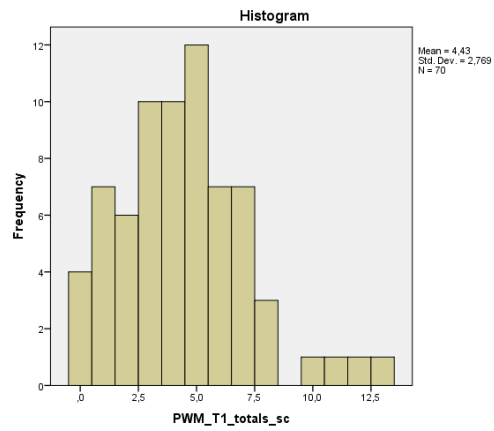
Test čtení slov - skupina P

Test čtení slov - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

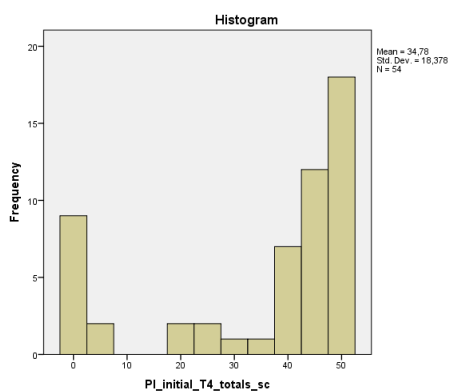
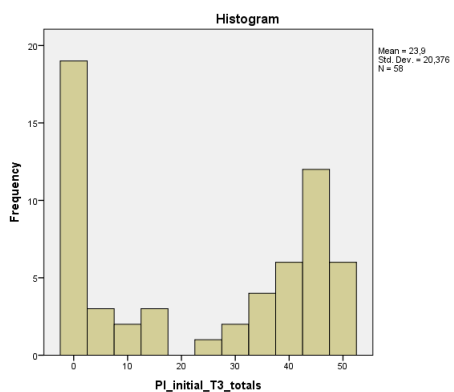
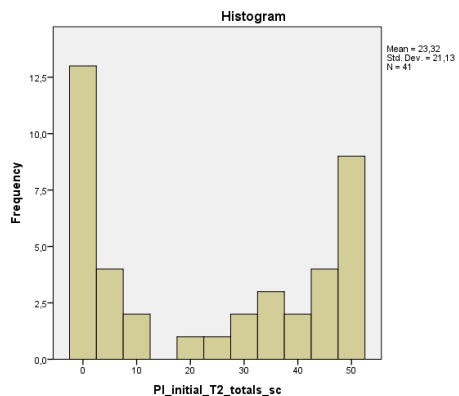
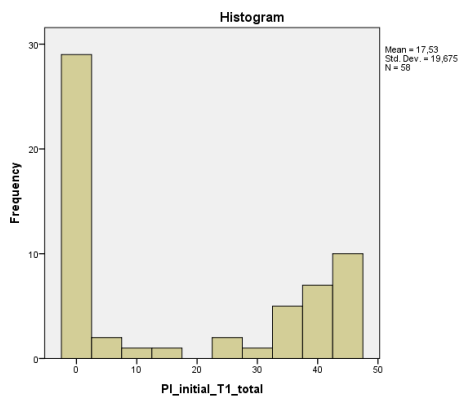
Test čtení celých slov - skupina P

Čtení celých slov - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (P).

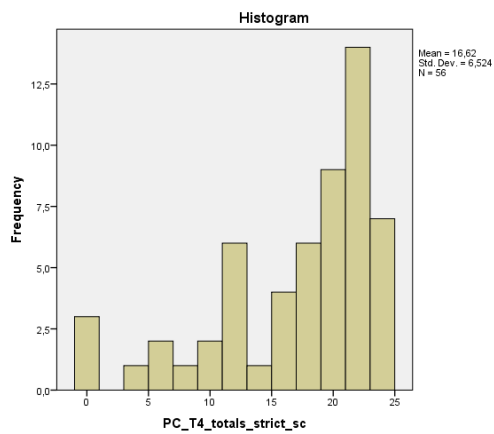
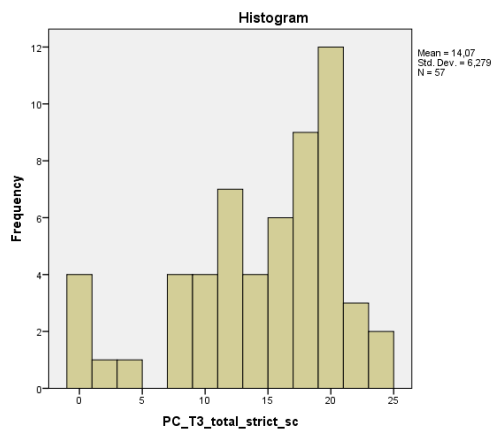
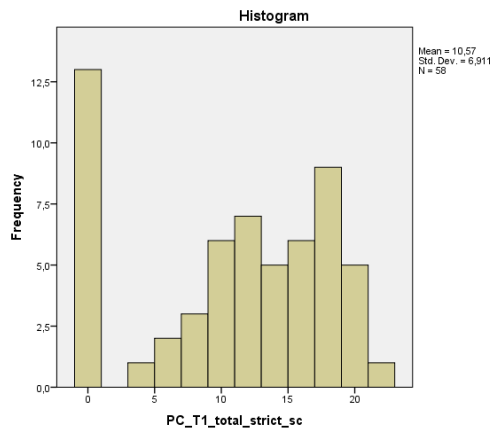
Test izolace hlásek v pseudoslovech - skupina K

Test izolace hlásek v pseudoslovech - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

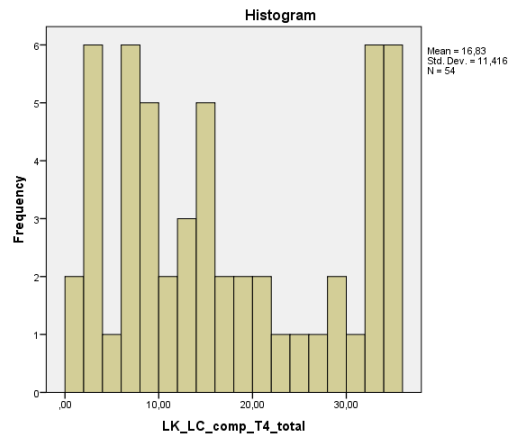
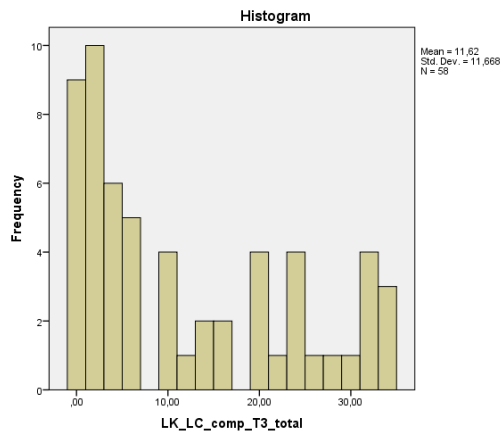
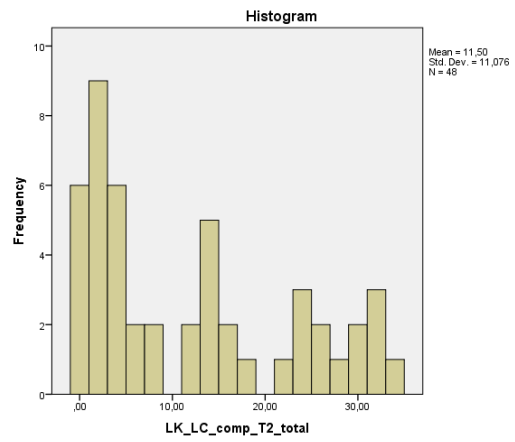
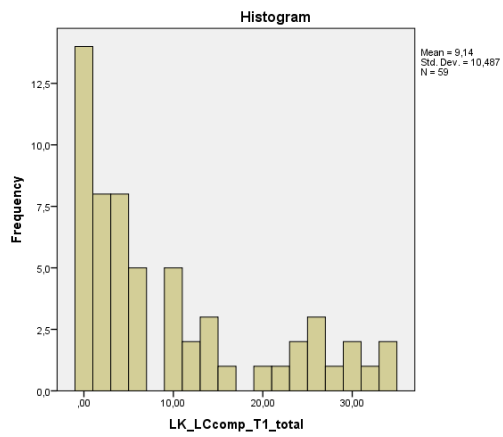
Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech - skupina K

Test rozpoznávání hlásek v pseudoslovech - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

Test rozpoznávání písmen - skupina K

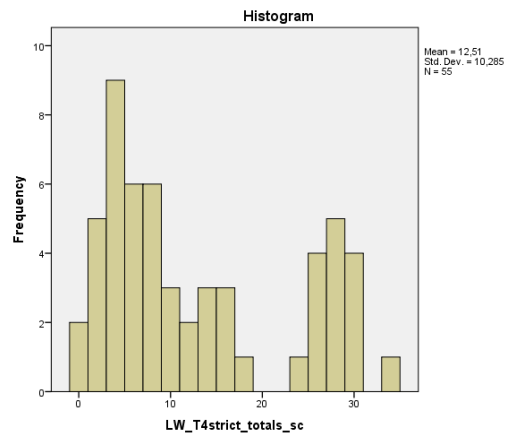
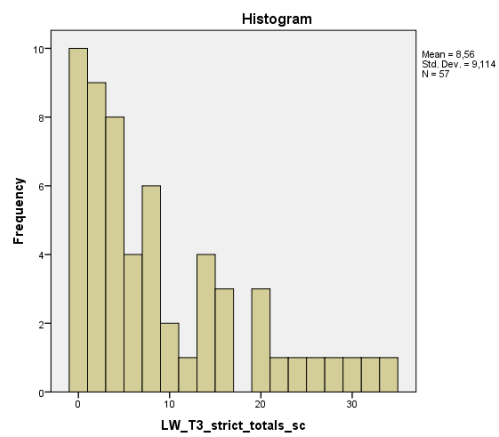
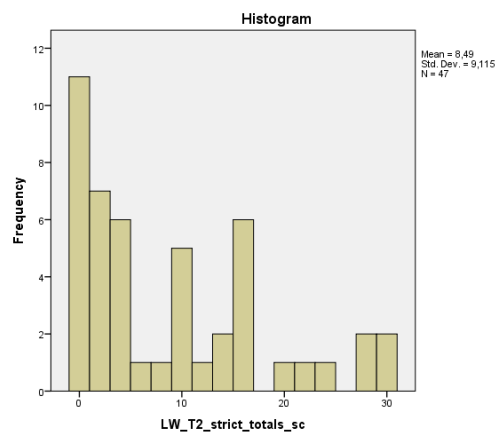
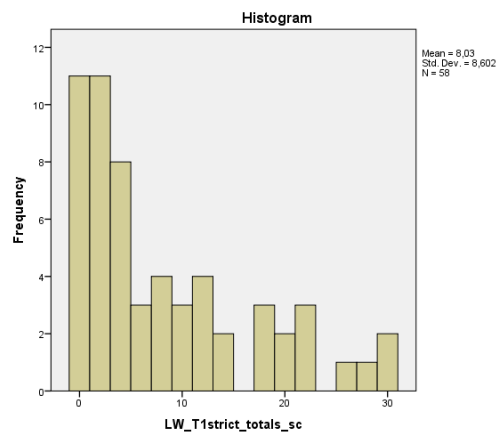
Test rozpoznávání písmen - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

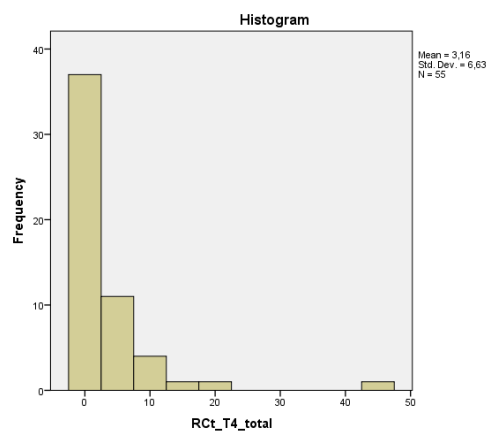
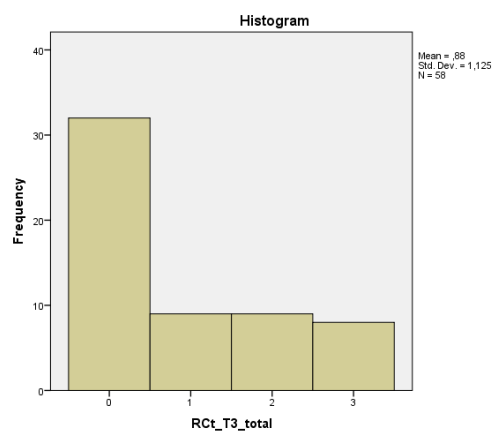
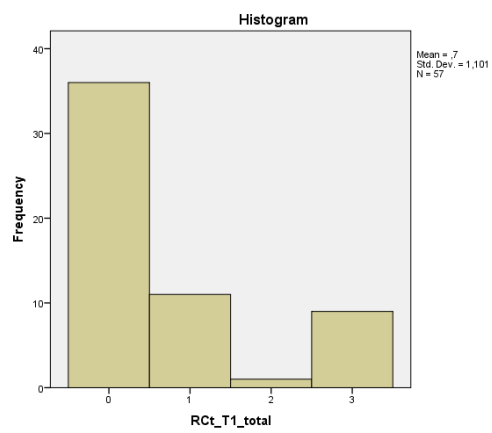
Test psaní písmen - skupina K

Test psaní písmen - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

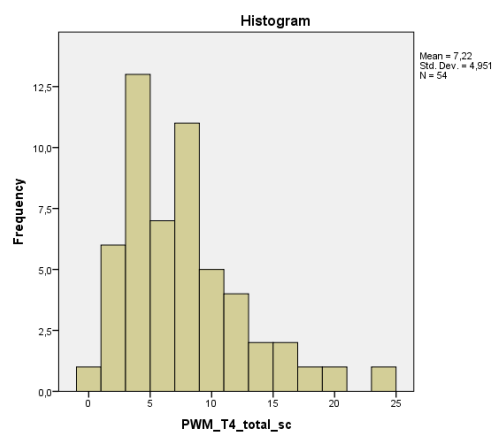
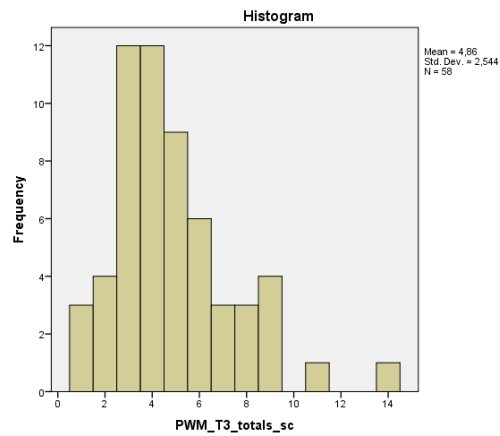
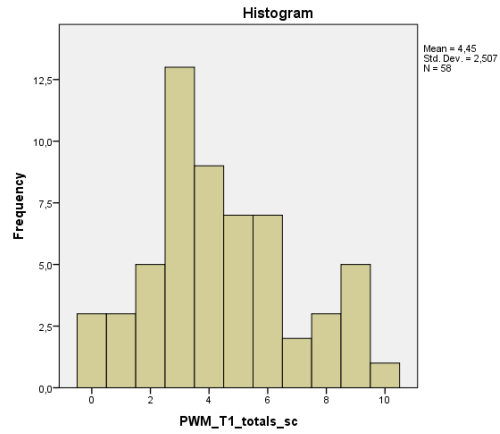
Test čtení slov - skupina K

Test čtení slov - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

Test čtení celých slov - skupina K

Test čtení celých slov - distribuce hodnot v jednotlivých fázích sběru dat (K).

PŘÍLOHA 4. SEZNAM POLOŽEK V TESTU PSANÍ SLOV VE STUDII III.

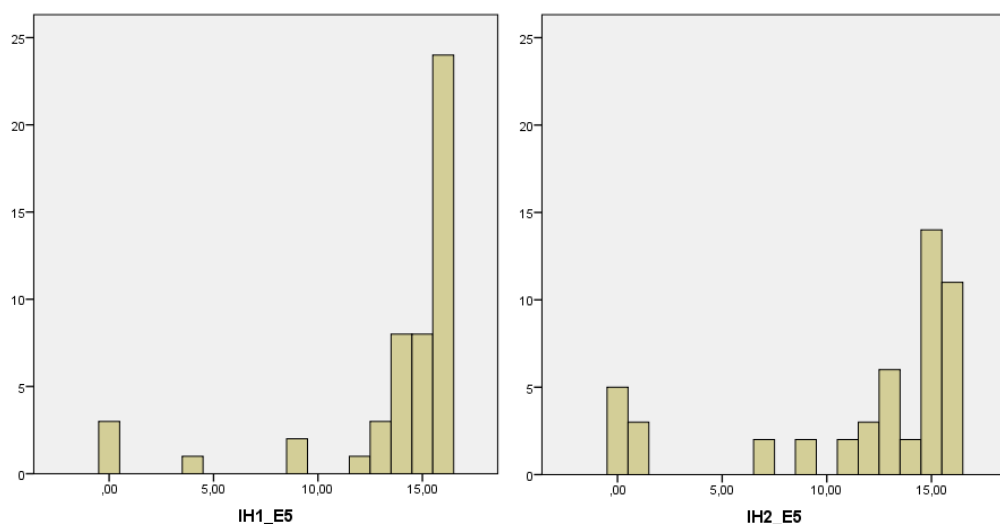
Test psaní slov (Studie III.)- seznam položek:

- tunel; salát; robot; pyžamo; park; král ;atlet; džungle; sůl; lev

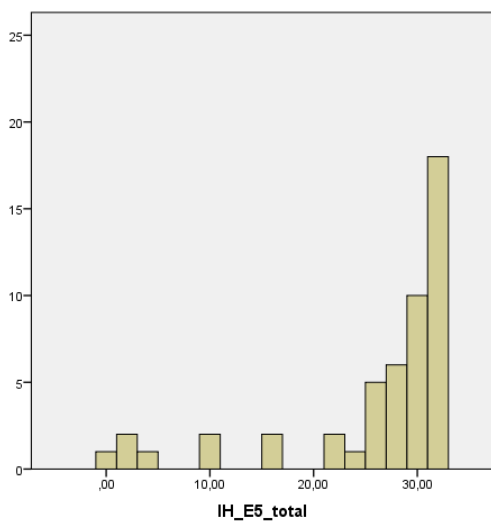
PŘÍLOHA 5. DISTRIBUCE VÝKONŮ PRO VŠECHNY ADMINISTROVANÉ TESTY V ČASE EXTRA ODLOŽENÉHO POSTTESTU PRO CELÝ VÝZKUMNÝ SOUBOR STUDIE III.

Distribuce hodnocení je vyjádřena histogramy, na ose x hrubý skóre (HS) v daném testu, na ose y frekvence zastoupení dané hodnoty HS ve výzkumném souboru.

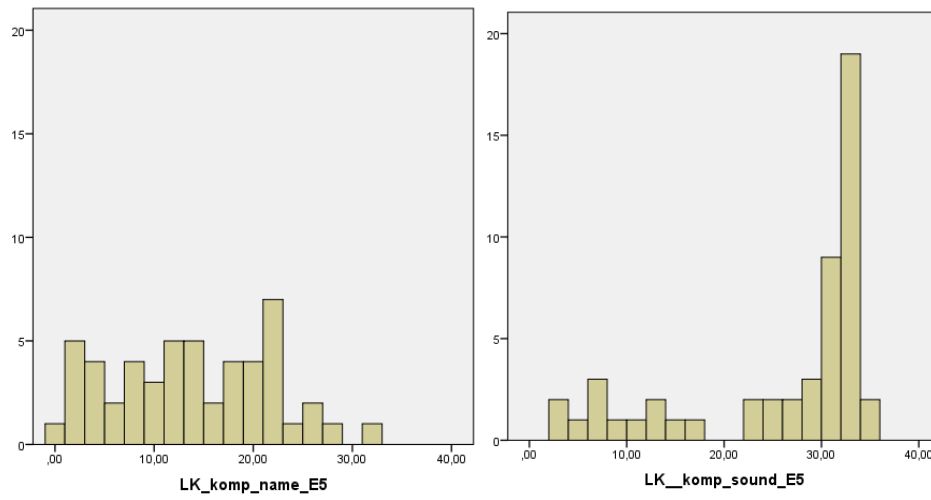
Test izolace počáteční hlásky (vlevo) a koncové hlásky (vpravo) v pseudoslovech

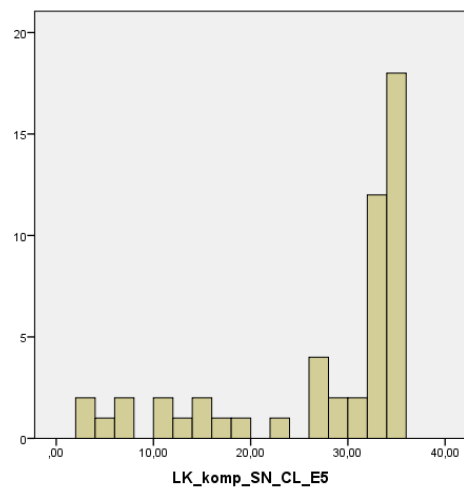
Test izolace počáteční hlásky v pseudoslovech – kompozitní skóre

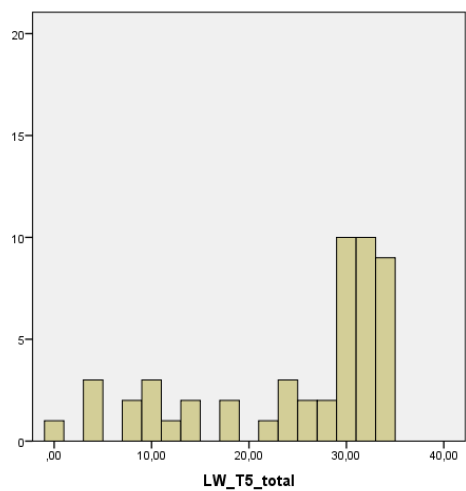
Test rozpoznávání písmen - názvy (vlevo) a zvuky (vpravo) velká a /nebo malá písmena

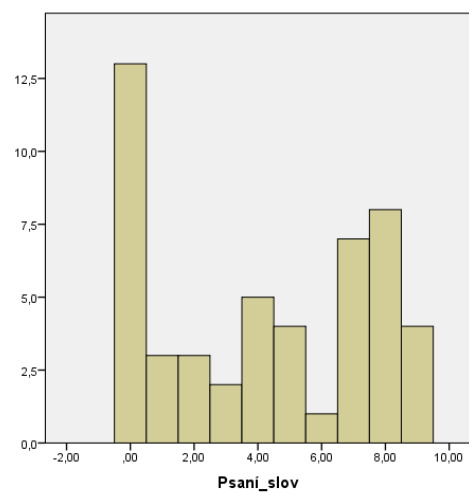
Test rozpoznávání písmen - názvy a/nebo zvuky velká a /nebo malá písmena

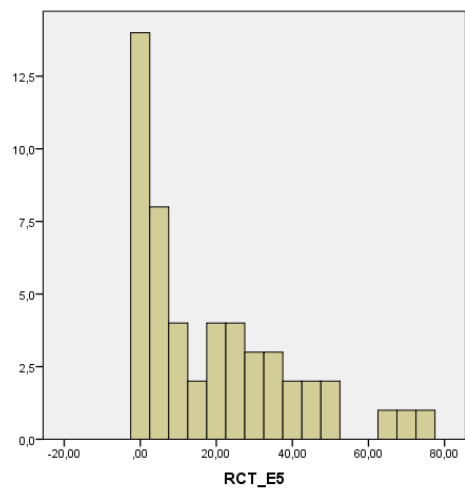
Test psaní písmen

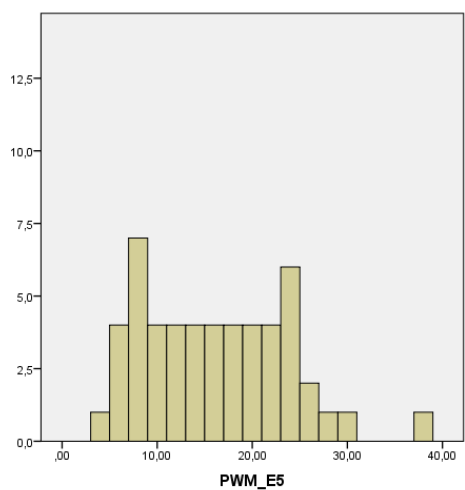
Test psaní slov

Test čtení slov

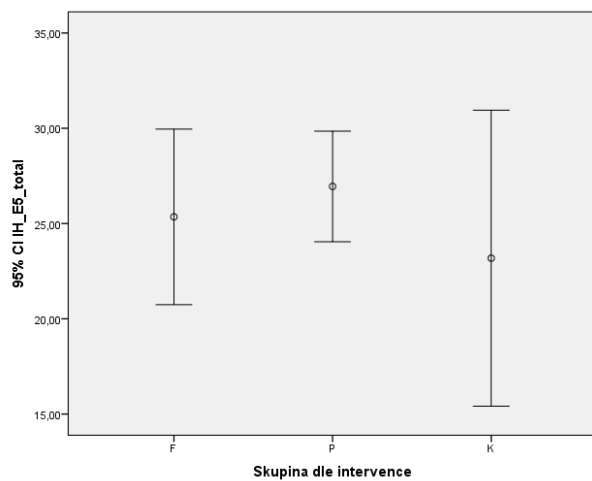
Test čtení celých slov

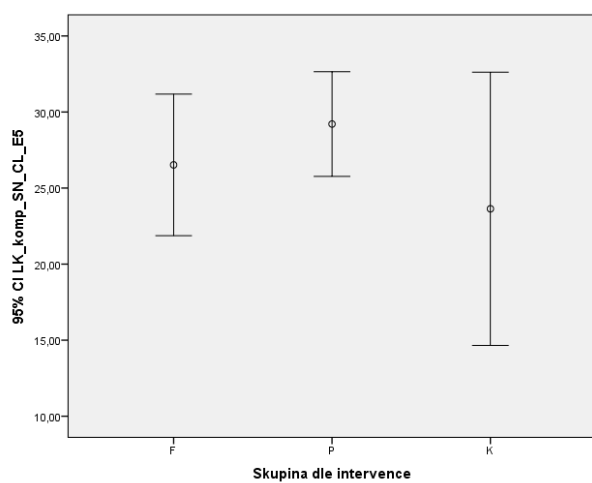

PŘÍLOHA 6. GRAFY INTERVALŮ SPOLEHLIVOSTI PRO VŠECHNA SLEDOVANÁ MĚŘÍTKA VE STUDII III. PRO EXPERIMENTÁLNÍ I KONTROLNÍ SKUPINU.

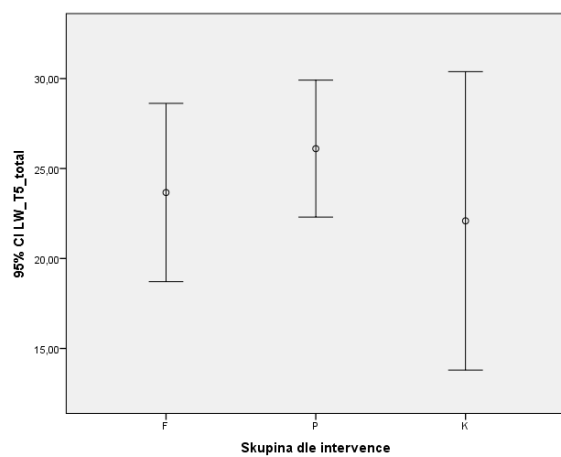
Test izolace hlásek v pseudoslovesch

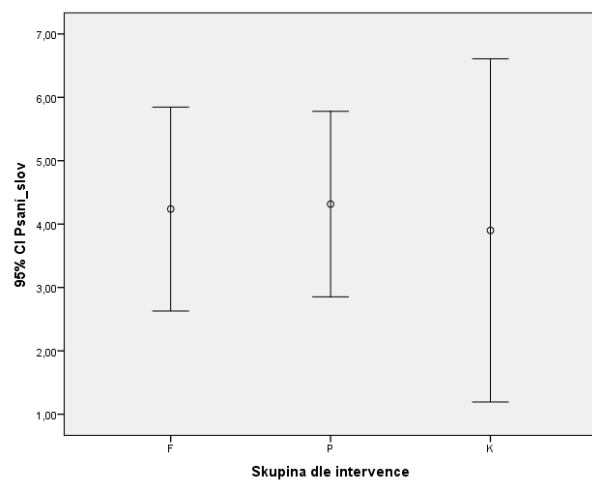
Test rozpoznávání písmen- kompozit

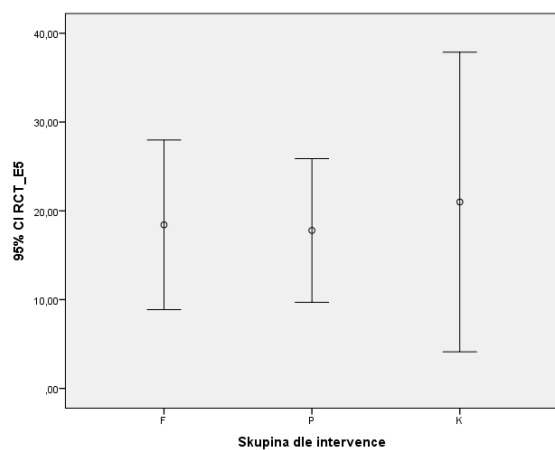
Test psaní písmen

Test psaní slov

Test čtení slov

Test čtení celých slov

